

КАРАР
муниципаль берәмлек Советы Уразлы авыл жирлеге
Кама Тамагы муниципаль районы
Татарстан Республикасы»

2023 елның 4 сентябреннән

93 нче номерлы

**«Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районның Уразлы
авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге
Уставын кабул итү турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 88, 89, 90 статьялары нигезендә, шулай ук «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча гавами тыңлауларның нәтижәләрен исәпкә алыш, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл жирлеге Советы КАРАР ЧЫГАРДЫ:

1. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын икенче уқылышта кабул итәргә, № 1 күшымтага ярашлы.

2. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге Советы карарларының үз көчен югалтуын тану:

14.09.2012 № 49 «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»; от 30.05.2014 № 96»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында»;

13.03.2015 № 113 «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге»муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында»;

20.04.2016 № 17»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында»;

15.02.2017 № 38»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында»;

05.09.2017 № 46»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»;

23.07.2018 № 71»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»;

27.05.2019 № 102»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»;

18.11.2019 № 116»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»;

12.05.2020 № 134»Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»;

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Уразлы авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр hәм өстәмәләр керту түрында»2021 елның 10 ноябрендәге 39 номерлы каары.

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенең 14.09.2012 № 49 Уставы үз көчен югалткан дип танылсын.

3. Элеге каарны дәүләт теркәве өчен Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә жибәрергә.

4. Элеге каарны адреслар буенча урнашкан мәгълүмат стендларында игълан итәргә: Уразлино авылы, Тынычлык урамы, 7 нче йорт (административ бина));

кече Кармалы авылы, Кече урамы, 1 нче йорт (авыл клубы)),

шулай ук Татарстан Республикасының рәсми хокукий мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга (pravo.tatarstan.ru) hәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында " Интернет "мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга (kamskoye-ustye.tatarstan.ru).

5. Бу каарның үтәлешен контролъдә тотуны үземдә калдырам.

**«Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районының Уразлы
авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге
Советы рәисе**

М. Г. Хәмидуллин

**Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районны Уразлы авыл жирлеге
Советының 2023 елның 4 сентябрендәге 93
номерлы карары белән КАБУЛ ИТЕЛДЕ**

**Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районны Уразлы авыл жирлеге
башлыгы,
Совет рәисе М.Г.Хәмидуллин**

**«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районнының
Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге
УСТАВЫ**

**Уразлы авылы
2023 ел**

I бүлек. 1 статья. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Авыл жирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның «Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенә авыл жирлеге статусы бирелде.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның «Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке. Кыскартылган варианты «Уразлы авыл жирлеге» (алга таба - Жирлек).
3. «Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль района» муниципаль берәмлеке составына керә.

2 статья. Жирлекнең территориаль төзелеше

1. Жирлек территориясе составына Уразлы авылы, Сатлыган авылы, Кече Карамал авылы керә.
2. Жирлекнең административ үзәге булып Уразлы авылы тора.
3. Жирлек чикләре «Кама Тамагы муниципаль района» муниципаль берәмлекенән һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнен территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 26-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Торак пункт территориясе составына милек формасына һәм максатчан билгеләнешенә бәйсез жирләр керә.
5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Жирлекнең рәсми символлары

1. Жирлек тарихи, мәдәни, милли һәм башка жирле традицияләрне, һәм үзенчәлекләрне чагылдыра торган рәсми символларны билгеләргә хокуклы.
2. Жирлек гербыннан тыш, аның рәсми символлары сыйфатында федераль законнар нигезендә башка символлар да каралырга мөмкин.
3. Рәсми символларны тасвирлау, алардан файдалану тәртибе жирлек Советы тарафыннан федераль законнар һәм геральдик кагыйдәләр нигезендә раслана торган жирлек символлары турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.
3. Жирлекнең рәсми символлары федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

4 статья. Жирлектә гражданнарың жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокуклары

1. Жирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары (алга таба гражданнар) тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан – туры ихтыяр белдерүнең башка формаларында катнашу, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлап куелган һәм башка жирле үзидарә органнары аша башкарыла.
2. Гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда, турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да, женесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм

вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә бертигез хокукларга ия.

Жирлек территориясендә дайми яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданнар жирле үзидарә органнарына һәм жирлек жирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына турыйдан-туры мөрәҗәгать итәргә, жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алыша хокуклы.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аның хокукларына һәм ирекләренә турыйдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген һәркемгә тәэммин итәргә тиеш.

5. Жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнен иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль ташламалар, ижтимагый тәртипне саклауның торышы, табигый һәм техноген характеристдагы гадәттән тыш хәлләр турында «Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүммәттән файдалануны тәэммин итү турында» 2009 елның 9 февралендәге 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә дайми рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр алар законнарга каршы килсәләр, гражданнарының хокукларын, ирекләрен бозсалар, жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының каарларын, гамәлләрен (гамәл кылмауларын) судка шикаять итәргә хокуклы.

5 статья. Жирлекнең жирле үзидарәсе хокукий нигезләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә нигезен халыкара хокук принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, алар нигезендә Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актлары (Россия Федерациясе Президенты указлары һәм күрсәтмәләре, Россия Федерациясе Хөкүмәте каарлары һәм күрсәтмәләре, федераль башкарма хакимият органнарының башка норматив хокукий актлары), Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә туринда» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары, жирлек Уставы, жирле референдумнарда һәм гражданнар жыеннарында кабул ителгән каарлар һәм башка хокукий актлар, муниципаль хокукий актлар тәшкил итә.

6 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнен жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты, жирлекнен контроль-хисап органы, кануннар нигезендә барлыкка килә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Жирлекнен жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр керту юлы белән гамәлгә ашырыла.

7 статья. Жирлекнен жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирлекнен жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнен муниципаль милкендәге мәлкәтне биләү, андан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) жирлекнен торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел چараларын тәэммин итү;

5) жирлек халқын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәту хезмәтләре белән тәэммин итү өчен шартлар тудыру;

6) ял итүне оештыру һәм жирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэммин итү өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнен рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт چараларын үткәрүне оештыру;

8) жирлекнен архив фондларын булдыру;

9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контролне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэммин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, аннулировать итү, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге жирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта әшкүарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү چараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) жирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чарапларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының құпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның құпләп ял итү урыннарын төзекләндөрүне оештыру, моңа гражданнарның ғомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яролосаларына ирекле көрүен тәэмин итү дә көрө;

20) үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү турында Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә карап кабул итү, рөхсәтсез төзелгән корылманы жимерү яисә аны федераль законнарда билгеләнгән рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларына, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, жирдән файдалану һәм төзелеш алыш бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында, яисә капиталь төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләр белән туры китеրү турында карап кабул итү.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең жирле үзидарә органнары белән аларга жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетына бирелә торган бюджетара трансферлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзөргә хокуклы.

Күрсәтелгән килешүләр билгеле бер срокка төзелергә, аларның гамәлдә булуын туктату нигезләрен һәм тәртибен билгели торган нигезләмәләр, шул исәптән вакытыннан алда, тапшырыла торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәkle бюджетара трансферларның әлеге өлештә күрсәтелгән еллык күләмен билгеләү тәртибен, шулай ук килешүләрне үтәмәгән өчен финанс санкцияләрен күздә тотарга тиеш. Килешүләр төзү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары хокуклары жирлекләрең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә көртөлмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын төзү;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

- 3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;
- 4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәту һәм жирлек территориясендә милләтара мәнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;
- 6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;
- 7) муниципаль янгын сагы булдыру;
- 8) туризмын үстерү өчен шартлар тудыру;
- 9) кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәту;
- 10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомуморсия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәту;
- 11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданнарга торак урыннары бири;
- 12) жирлек территориясендә яшәүче хужалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыру;
- 13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;
- 14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурыга һәм жайлашу спортына ярдәм күрсәту;
- 15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;
- 16) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гайлә әгъзаларына курсәтелгән вазыйфанды хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бири;
- 17) алкоголь, наркотик яки башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәту чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә курсәтелгән мәсьәләләрне башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы (ул «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимиите органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансферлардан тыш,

жирлек бюджеты керемнәре исәбеннән һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре кергән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.

9 статья. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлекнең үзидарә органнары вәкаләтләре

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгे вәкаләтләргә ия:

1) жирлек уставын кабул итү һәм ана үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) жирлекнең рәсми символларын билгеләү;

3) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэммин итү һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәэммин итү, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыру;

4) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү һәм, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр башкарган эшләр;

5) «Жылышлык белән тәэммин итү турында» 2010 елның 27 июлендәгэ 190-ФЗ номерлы Федераль законда каралган жылышлык белән тәэммин итүне оештыру вәкаләтләре;

6) «Су белән тәэммин итү һәм су бүләп бирү турында» 2011 елның 07 декабрендәгэ 416-ФЗ номерлы Федераль законда каралган су белән тәэммин итү һәм су бүләп бирү өлкәсендәгэ вәкаләтләр;

7) «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендендәгэ 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендәгэ вәкаләтләрне;

8) муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэммин итү;

9) жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик курсәткечләрне жылоны оештыру һәм күрсәтелгән курсәткечләрне дәүләт хакимиите органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирү;

10) таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган жирлекләрнең коммуналь инфраструктурасы системаларын, жирлекләрнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекләрнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын әзерләү һәм раслау;

11) жирлекнең муниципаль хокукый актларын бастырып чыгару, жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру, жирлек халкына жирлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше турында рәсми мәгълүматны

житкерү, аның ижтимагый инфраструктурасын һәм башка рәсми мәгълүматны үстерү турында;

12) федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элемтәләрне гамәлгә ашыру;

13) жирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затларына, жирлекнең сайланулы жирле үзидарә органнары әгъзаларына, жирлекнең вәкиллекле органы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һәнәри белем бирүне һәм өстәмә һәнәри белем бирүне оештыру, мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

14) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау һәм гамәлгә ашыру, муниципаль торак фонды тәшкил итә торган құпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен үткәрүне оештыру, жирлек чикләрендә энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка харапарны оештыру һәм үткәру;

15) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм жирлек уставы нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирлек Уставының 7 статьясы нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә, федераль законнарга, жирлек уставына кертелгән мәсьәләләр буенча әлеге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләре билгеләнергә мөмкин.

3. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары арасында вәкаләтләрне яңадан бүлү гамәлгә ашырылырга мөмкин. Вәкаләтләрне яңадан бүлү Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренең кимендә срокына рөхсәт ителә. Татарстан Республикасының мондый законнары чираттагы финанс елы башыннан үз көченә керә.

4. Муниципаль милеккә идарә итү, жирле бюджетны булдыру, раслау һәм үтәү, жәмәгать тәртибен саклауны гамәлгә ашыру, жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү, жирлек территориясе чикләрен үзгәртү, шулай ук «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында каралган башка вәкаләтләрне Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары вәкаләтләренә керту рөхсәт ителми.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында ирекле нигездә жирлек өчен социаль әһәмияткә ия булган (шул исәптән кизү торулыкларны) гражданнарны гамәлгә ашыруга жәлеп итү турында карап кабул итәргә хокуклы.

6. Социаль әһәмияткә ия эшләргә махсус һәнәри әзерлек таләп ителми торган эшләр генә кертелергә мөмкин.

7. Социаль әһәмияткә ия эшләрне башкаруга жирлекнең хезмәткә сәләтле балигъ яштәге кешеләре төп эшеннән азат булган яки уку вакытыннан өч айга

кимендә бер тапкыр түләүсез нигездә жәлеп ителергә мөмкин. Шул ук вакытта социаль әһәмияткә ия эшләрнең озынлығы рәттән дүрт сәгатьтән артық була алмый.

8. Әлеге статьяда билгеләнгән жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләре мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

10 статья. Муниципаль контроль

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен муниципаль контрольне оештыра һәм гамәлгә ашыра, ә контрольнең тиешле төрләре федераль законнар белән жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән очракларда, шулай ук федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен муниципаль контроль оештыра һәм гамәлгә ашыра.

2. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (кузәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән җайга салына.

3. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру тәртибе жирлек Советы тарафыннан раслана торган муниципаль контроль турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

11 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Россия Федерациясе субъектларында гавами хакимият оештыруның гомуми принциплары турында» 2021 елның 21 декабрендәге 414-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнары үз компетенцияләре чикләрендә үтәлү өчен мәжбүри норматив хокукый актлар чыгарырга һәм аларның үтәлешен тикшереп торырга хокуклы.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына чикләнмәгән вакытка аерым дәүләт вәкаләтләре бирелергә мөмкин йә, әгәр әлеге вәкаләтләр билгеле бер срокка гамәлдә булса, әлеге вәкаләтләрнең гамәлдә булу сробына бирелергә мөмкин.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен финанс белән тәэммин итү бары тик тиешле бюджетлардан жирле бюджетларга бирелә торган субвенцияләр исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек уставында каралган очракларда һәм тәртиптә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә үз матди ресурсларыннан һәм финанс чараларыннан файдаланырга хокуклы.

6. Жирлекнең жирле үзидарә органнары матди ресурслар һәм финанс чаралары бүләп бирелгән чикләрдә аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жаваплы.

7. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны, шулай ук әлеге максатларга бирелгән матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан файдалануны тикшереп тора.

12 статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы мөнәсәбәтләр

Жирлекнең жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнары катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешуләр) төзү;

3) дайими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

14 статья. Муниципаль хезмәтне хокукий җайга салу

Муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне кертеп, муниципаль хезмәтне хокукий җайга салу, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартандагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы Кодексы 2013елның 25 июнендейге 50-ТРЗ номерлы, жирлек Советы һәм жирлекнең башка муниципаль хокукий актлары белән раслана торган жирлекнең муниципаль хезмәтне турындагы нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫКНЫң ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫң ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

15 статья. Жирлектә яшәүчеләрнең жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру рәвешләре һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы

Жирлең халкы жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә турыдан-туры катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) жирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданнарның хокукый иҗади инициативасы;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар
- 8) гражданнар жыелышы;
- 9) гражданнар жыены;
- 10) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 11) гражданнардан сораштыру;
- 12) Инициатив проектлар;
- 13) жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халық фикер алышуы;
- 14) гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре;
- 15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

16 статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә турыдан-туры халық тарафыннан хәл итү максатларында уздырыла.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Жирле референдумны билгеләү турындагы карап жирлек Советы тарафыннан кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукуна ия Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

3) жирлек Советы һәм алар тарафыннан бергә күрсәтелгән жирлек башлыгы инициативасы буенча.

4. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар жыю тора, аларның саны жирлек территорииясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән референдум уздыру инициативасы федераль законда билгеләнгән һәм Татарстан Республикасы законы нигезендә кабул ителә торган тәртиптә рәсмиләштерелә.

Жирлек Советы һәм жирлек Башлыгы тарафыннан күрсәтелгән референдум уздыру инициативасы жирлек Советы һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны күрсәту тәртибе жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

5. Жирлек Советы жирле референдумны жирлек Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар көргән көннән алыш 30 көн эчендә билгеләргә тиеш.

Жирле референдум жирлек советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнарының, сайлау берләшмәләренең, жирлек башлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнарының, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясенең яисә прокурорның мөрәҗәгате нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд тарафыннан билгеләнгән жирле референдум территория сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәэммин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятиенең башкарма органы яисә жирле референдумны үткәрүне тәэммин итү суд тарафыннан йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

6. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары жирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш бири юлы белән катнаша.

Тавыш бири юмгаклары һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимиите органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

8. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлеге Устав билгеләгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә жирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен тәэммин итә.

9. Жирле референдум уздыру турындагы карага, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карага карата федераль законнар нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин

10. Жирле референдумда катнашу өчен гражданнарың хокуклары гаранцияләре, шулай ук жирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе федераль закон һәм аның нигезендә кабул ителә торган «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартандагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

17 статья. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокуку нигезендә яшерен тавыш бири юлы белән жирлек Советы депутатларын сайлау максатларында уздырыла.

2. Муниципаль сайлаулар жирлек советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы каар тавыш бири көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге каар кабул ителгән көненнән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат

чараларында рэсми басылып чыгарга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгелэнгэн очракларда сайлауларны билгеләү турында карап Татарстан Республикасы сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан кабул итөлә.

3. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм уздыру территория сайлау комиссиясенә үз компетенцияләре чикләрендә йөкләнә.

5. Жирлек Советы депутатларын сайлаулар федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгелэнгэн тәртиптә уздырыла.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртacha нормасы нигезендә төzelә торган берманатлы сайлау округлары буенча сайланана.

7. Берманатлы сайлау округы буенча тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын жыйган теркәлгән кандидат сайланган дип таныла.

Әгәр жирлек Советы депутатларын сайлауларда берманатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процентын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез жыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлауларның нәтижәләре рэсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

18 статья. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, законда һәм элеге Уставта билгелэнгэн нигезләрдә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алышырга мөмkin.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутат-ның суд тәрибендә расланган, аңа сайлаучыларның ышанычын шик астына қуйган һәм жирлек башлыгының депутат бурычларын яисә бурычларын үтәмәүдә, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килмәслек гамәлләр кылуда, Россия Федерациисе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациисе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, элеге Уставын һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны үтәүдә чагылган конкрет хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Чакыртып алу буенча жирлек Советы депутатын тавыш бирү халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәту һәм аны хуплап жирлек советы депутатын жыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кеше санында инициатив төркем төzelә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән территория сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның чакыртып алу өчен нигез булып торучы конкрет хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) күрсәтелергә тиеш, инициатив төркемнән һәр әгъзасының һәм аның исеменнән жирлек территориясенә эш итәргә вәкаләтле затларның фамилиясе, исеме, атасының исеме, түү датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручи документының сериясе,

номеры һәм аны бирү датасы, аны биргән органның исеме яисә коды күрсәтелеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән жирлек территориясенә эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсенә күрсәтелгән төркемнең барлық әгъзалары имза салырга тиеш. Үтенечкә күрсәтелгән хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) расланган суд карары күшүп бирелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясенә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законда караптан үзенчәлекләрне исәпкә алыш, жирле референдумны уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

8. Территория сайлау комиссиясе тарафыннан инициатив төркем үтенечнамәсен караганда, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгендә жирлек Советы депутаты тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган шартларга карата кирәkle документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат вакытыннан алда, территория сайлау комиссиясе, жирлек советы утырышларын уздыру көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыча, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителеңгә тиеш.

9. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда жирлек Советы депутаты чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр унаеннаң сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алыш бару хокукуна ия.

10. Эгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алышган дип санала.

11. Чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары жирлек Советы депутатына рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

12. Чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми чыгарғаннан соң 5 көн эчендә сайлау комиссиясе инициатив төркемгә, жирлек Советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

19 статья. Чикләрне үзгәрту, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәрту, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешләргә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. Чикләрне үзгәрту, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясенә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законда билгеләнгән очракларда жирлекнең бөтен территориясенә яисә аның территориясенең бер өлешендә уздырыла.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукуның төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәгэ 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартандагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәгэ 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып уткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокуына ия жирлек өлеше катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен жирлек халкының яисә жирлекнең бер өлешенең тавыш бирүдә катнашучыларның яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чиклэрне үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсъәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән каарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

20 статья. Гражданнарыц хокукий инициативасы

2. Хокукий ижат инициативасы белән сайлау хокукуына ия гражданнар төркеме чыгыш ясарга мөмкин. Гражданнарның инициатив төркеменең минималь саны муниципаль берәмлек вәкиллекле органының норматив хокукий акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукуына ия муниципаль берәмлек халкы санының 3 процентыннан арта алмый.

3. Хокук ижат инициативасын ғамәлгә ашыру максатларында гражданнар түбәндәгеләргә хокуклы:

- гражданнарың яшәү (эшләү) урыны буенча жыелышларын һәм хокук иҗат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чарапарны оештырырга һәм уздырырга;
 - хокук иҗат инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;
 - жирлек халкының имзаларын жыярга һәм кануннарга каршы килми торган ысууллар белән хокук чыгару инициативасын күрсәтүне хуплап агитация алыш барырга.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары гражданнарга хокук ижат инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм курсәтергә тиеш.

5. Гражданнарың хокук ижат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә көртөлгөн муниципаль норматив хокукий акт проекты жирилек советы тарафыннан

аның ачык утырышында, әлеге Устав билгеләгән көннән алып өч ай эчендә аларның компетенцияләре нигезендә аларның ачык утырышында һичшикsez каралырга тиеш.

Күрсәтелгән проектны караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен бәян итү мөмкинлеге тәэммин ителергә тиеш.

6. Гражданнарның хокукий инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукий акт проектын карау процедурасы тиешенчә жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

7. Гражданнарның хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукий акт проектын карау нәтижәләре буенча кабул ителгән нигезле карап рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданнар төркеменә житкерелергә тиеш.

21 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Территориаль ижтимагый үзидарә дигәндә, жирлек территориясенең бер өлешендә яшәү урыны буенча гражданнарның мөстәкыйль рәвештә һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үз инициативаларын гамәлгә ашыруны үз өстенә алуда аңлашыла.

2. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарә гражданнарның жыельышларын һәм конференцияләрен үткәрү, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары төзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге территориияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнар яши торган башка территориияләр.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукий формасында дәүләт теркәве узарга тиеш.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
 - 2) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;
 - 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын төзү, аларның вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;
 - 4) караплар кабул итү тәртибе;
 - 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;
 - 6) Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.
8. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның жыельышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең яртысыннан да ким булмаган өлешен тәшкил итүче гражданнар жыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

10. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференцияләренең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

- 1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;
- 2) территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турында хисапларны карау һәм раслау;
- 7) инициативалы проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсө буенча карап кабул итү.

11. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

- 1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итә;
- 2) гражданнар жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэммин итәләр;
- 3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарының социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, жирле бюджет акчаларыннан файдаланып, территориаль ижтимагый үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары арасынdagы шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкин;
- 4) үз компетенцияләренә күрсәтелгән актларны кабул итү кертелгән жирле үзидарә органнарына (жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына) шушы органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукий актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары проект инициаторлары буларак инициатив проектны тәкъдим итә ала.

12. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәkle акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

22 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә учреждениесе тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә булдыру максатларында гражданнар, жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль ижтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм чикләрендә шушы

территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәуче гражданнар жыелышын оештыручи гражданнарың инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар жыелышы жирлекнең тиешле территориясендә территориаль ижтимагый үзидарә төзү турында карап кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук жирлек Советында гражданнар жыелышын территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча тапшырырга вәкаләтле вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә жирле үзидарә уставы жирлек Советы тарафыннан теркәлгәннән соң гамәлгә куелган дип санала.

23 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен жирлек башлыгына гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) түбәндәгеләр тапшырыла:

гражданнар жыелышының барлық вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;

территориаль ижтимагый үзидарә төзү турында карап кабул ителгән гражданнар жыелышы беркетмәсе, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручи документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, вәкаләтле һәр вәкилнен яшәү урыны адресын күрсәтеп;

территориаль ижтимагый үзидарә уставының ике нөхчәсе.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу расписка бирелә.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән алыш жирлек башлыгы уставын теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы карапы проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын һәм жирлек Советының киңәш бирү тавышы хокукуна ия утырышында алдан караганда катнашырга хокуклы.

5. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында карап кабул итә. Уставын теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясенең территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларына, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек уставына, муниципаль берәмлекнең башка норматив хокукый актларына каршы килү тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарәне төзүнен максатка ярашсызлығы мотивлары буенча территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча жирлек Советы кабул иткән дәлилләнгән карап өч көн эчендә гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) иғътибарына рәсми рәвештә житкерелергә тиеш.

9. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында жирлек Советы карап кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турында тамга куеп, гражданнар жыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр жирлек советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

24 статья. Халық тыңлаулары, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен жирлек Советы, жирлек Башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халық тыңлаулары халық, жирлек советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халық яки жирлек советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар жирлек советы тарафыннан, ә жирлек башлыгы - жирлек башлыгы инициативасы буенча жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халық тыңлауларына чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Татарстан Республикасы Конституциясе яисә законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр керту очракларыннан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) жирлекнең социаль-иктисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре.

Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алыш бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертуне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлекенән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә, рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, капитал төзелеш объектларын төзүнөн ин чик параметрларыннан тайпилуга, реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, жир кишәрлекләренән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен һәм мондый файдалануның башка төрен үзгәртү мәсьәләләренә, жирдән файдалану һәм төзелеш алыш бару буенча расланган кагыйдәләр булмаганды гавами тыңлаулар яисә жәмәгать фикер алышулары үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе шәһәр төзелеше эшчәнлегенең әлеге статьяның 4 өлешләрен исәпкә алыш билгеләнә.

4. Гавами тыңлаулар уздыру түрүнде караар муниципаль хокукий акт проектын тиешле орган яисә жирлек урынындағы вазыйфаи зат тарафыннан карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру түрүнде мәгълумат, шулай ук гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукий акт проекты гавами тыңлаулар үткәру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә), шул исәптән «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълумат-телекоммуникация чeltәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) урнаштырылырга, жирлекнең мәгълумат стендларында, шулай ук «Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) федераль дәүләт мәгълумат системасында урнаштырылырга тиеш.

6. Гавами тыңлаулар һәм муниципаль норматив хокукий акт проекты басылып чыккан (халыкка житкерелгән) көннән башлап, жирлек халкы халык тыңлауларына чыгарылган муниципаль норматив хокукий акт проекты яисә мәсьәләсе буенча, шул исәптән “Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) федераль дәүләт мәгълумат системасы аша, тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жибәрергә хокуклы.

Кисәтуләр һәм тәкъдимнәр юнәлеше гавами тыңлаулар үткәру көненә кадәр 2 эш көненнән дә соңга калмыйча тәмамлана.

Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра һәм аларны гавами тыңлауларда катнашучыларга житкере.

7. Халык тыңлаулары муниципаль хокукий акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертылар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Халык тыңлауларында жирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль хокукий акт проектының гавами тыңлауларына чыгарылуын керту кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, шул исәптән «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълумат-телекоммуникация чeltәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) жирлекнең мәгълумат стендларында урнаштырылырга, шулай ук «Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълумат системасында гавами тыңлаулар үткәрелгән көннән алыш 5 көннән дә соңга калмыйча урнаштырылырга тиеш.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәру тәртибе жирлек Советы тарафыннан раслана торган гавами тыңлаулар түрүндагы нигезләмә белән билгеләнә.

25 статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр түрүнде фикер алышу, жирле үзидарә органнары һәм авыл жирлеге жирле үзидарәссең вазыйфаи затлары эшчәнлеге түрүнде халыкка мәгълумат житкереү, инициатив проектлар керту һәм аларны карау, жирлек территориясе өлешендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру

мәсъеләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышы авылларга, торак массивларга, кварталларга, урамнарга, торак йортларга чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халық, жирлек Советы, жирлек башлығы инициативасы буенча, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Жирлек Советы яки Шәһәр жирлеге башлығы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы тиешенчә жирлек советы яисә жирлек башлығы тарафыннан билгеләнә.

4. Халық инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шуши территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар жыелышында катнашу хокукуна ия халық төркемнәренең кименде 10 проценты язу тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәру турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсъеләләр исемлеге, жыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзалаңырга тиеш, ә әгәр жыелышны үткәру инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәҗәгать итә.

Жирлек Советы үзенең якындағы утырышында гражданнар жыелышын үткәру турында кертелгән тәкъдимне карый.

Жирлек Советы гражданнарның жыелышын үткәрудән үзенең максатка ярашсызлығы мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәру тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

5. Инициатив проектлар керту һәм аларны карау мәсъеләләре буенча гражданнар жыелышында уналты яшькә житкән әлеге территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны керту мәсъеләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәру тәртибе авыл жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын уздыру вакыты һәм алар турында фикер алышуга кертелә торган мәсъеләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш үткәру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, шәхси құзәтүләрдән, игълан итүләрдән һәм мөмкин булган башка чаралардан файдаланалар.

Гражданнар жыелышын әзерләүне һәм уздыруны жирлекнең башкарма комитеты тәэммин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукуна ия гражданнар катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокуку булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Жыелышта катнашырга хокуку булган гражданнар санының кименде өчтән бере катнашса, гражданнар жыелышы тулы хокуклы дип санала.

Жыелыш каарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирлек жирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы үз компетенциясенә территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча каар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр компетенцияләренә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан язма жавап жибәрелеп һичшикsez карапырга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукий акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

26 статья. Гражданнар жыены

1. Гражданнарның жыены халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеше булып тора.

2. Гражданнар жыены «Россия Федерациясенә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм жирлек Советы каары белән расланган гражданнар жыенын үткәрү тәртибе турындагы нигезләмәгә ярашлы рәвештә үткәрелә.

3. “Россия Федерациясенә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында карапган очракларда гражданнар жыены түбәндәгечә үткәрелергә мөмкин:

1) авыл жирлеге (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта курсәтелгән торак пункт территорииясен башка жирлек (муниципаль район) территорииясенә кертугә кiterә торган курсәтелгән торак пункт кергән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча.;

2) жирлек составына керә торган йә муниципаль район чикләрендә авылара территорииядә урнашкан торак пунктта әлеге торак пункт территорииясенә гражданнарга үзара салым акчаларын керту һәм куллану мәсьәләсе буенча;

3) жирлек составына керә торган йә муниципаль район чикләрендә авылара территорииядә урнашкан торак пункт территориисе өлешендә Татарстан Республикасы законы нигезендә торак пункт территорииясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын керту һәм куллану мәсьәләсе буенча.

4. Гражданнарың жыены йә жирлекнең сайлау хокуқына ия, кименде 10 кеше яши торган торак пункттында яшәүчеләрнең төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.

Гражданнарың үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин булган жирлек составына керүче торак пункт территориясенең бер өлешенең чикләрен билгеләү критерийлары Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

5. Жыен үткәрү инициативасын хуплап жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокуқына ия гражданнарың, даими яисә башлыча яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

6. Жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены жирлек башлыгының каары, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены жирлек Советы каары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар жыенын уздыру вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, муниципаль хокукий акт проекти һәм гражданнар жыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук билгеләнә.

8. Жыенда кабул ителгән каарлар муниципаль хокукий актлар булып тора, жирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертелергә тиеш.

9. “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законның 25.1 статьясында каралган гражданнарың жыены, анда торак пунктта яисә жирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокуқына ия яртысыннан артыгы катнашканда, хокуклы. Торак пунктта сайлау хокуқына ия кешеләрнең яртысыннан артыгы бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаса, әлеге Устав нигезендә халық жыенын үткәрү турында каар кабул ителгән көннән бер айдан да калмыча, этаплап уздырыла. Шул ук вакытта элек халық жыенең катнашкан затлар тавыш бирүдә киләсе этапларда катнашмый. Гражданнар жыенең каары гражданнар жыенең катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

27 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлекнең барлык халкы фикерен ачыклау зарурлыгы очрагында уздырыла. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру кыенлашкан очракларда уздырыла.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яисә) жирлек Советының норматив хокукий акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халық, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Жирлек Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) тиешенчә жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халық инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) хокуклы дип санала. Конференция каарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

28 статья. Гражданнардан сорая

1. Гражданнардан сорая жирлекнең бөтен территориясендә яисә жирлек территориясенең бер өлешендә жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары каарлар кабул иткәндә халық фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтиҗәләре киңәш характеристында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукуна ия жирлек халкы катнашырга хокуклы.

Гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда жирлек халкы яисә аның өлеше катнашырга хокуклы, аларда уналты яшькә житкән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

3. Гражданнардан сорая түбәндәге инициатива белән үткәрелә:

1) жирлек Советы яки жирлек башлыклары - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен жирлек жирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында каарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) гражданнардан сораштыру уналты яшькә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган жирлек халкы яки аның өлеше инициативасы буенча уздырыла - әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәру тәртибе жирлек Уставы һәм жирлек советы каары белән Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы каар жирлек советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү үткәру өчен «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайты «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) файдаланылырга мөмкин. Жирлек Советының гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы каарында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) сораштыру уздыру датасы һәм сроклары;
- 2) сораштыру үткәргендә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау;
- 3) сораштыру үткәрү методикасы;
- 4) сораштыру кәгазенең формасы;
- 5) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны;
- 6) «Интернет» мәгълумат-телеқоммуникация чөлтәрендә «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайтыннан файдаланып, гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Жирлектә яшәүчеләр гражданнардан сораштыру үткәрү туринда аны үткәрүгә кимендә 10 көн кала хәбәр итә.

7. Гражданнардан сорашып белешү әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чарапарны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән - жирлекнең жирле үзидарә органнары яки жирлек халкы инициативасы буенча сораштыру уздырганда;
- 2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары инициативасы белән сораштыру уздырганда - Татарстан Республикасы бюджеты чарапары исәбеннән.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән жирлекнең теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле каарлар кабул ителгәндә, сораштыру нәтиҗәләре исәпкә алынырга тиеш.

29 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлектә яшәүчеләргә яисә аның өлешенә өстенлекле әһәмияткә ия чарапарны гамәлгә ашыру максатларында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә жирлекнең жирле үзидарә органнарына бирелгән каарларны хәл итү хокукы жирле әһәмияттәге яисә башка мәсьәләләрне хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган жирлек территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советы каары белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшькә житкән һәм жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун граждан, территориаль ижтимагый үзидарә органнары (алга таба - проект инициаторлары) инициатив төркем чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны жирлек Советы каары белән киметелергә мөмкин. Проект инициаторы булу хокукы жирлек Советы каары нигезендә шулай ук жирлек территориясендә эшчәнлек алыш баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәгे белешмәләр булырга тиеш:

- 1) жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;
- 2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәсен (көтелгән нәтиҗәләрен) тасвирлау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәклө чыгымнарның алдан исәпләве;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;
6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынуучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә курсәтү;

8) жирлек территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешен жирлек Советы карары белән билгеләнгән тәртип нигезендә курсәтү;

9) жирлек Советы карарында каралган башка белешмәләр.

4. Инициатив проект, аны жирлек башкарма комитетына керткәнче, гражданнар жыенында, жыельышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыельышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, жирлек халкы яисә аның өлеше мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын ачыклау, шулай ук инициатив проектны хуплау турында гражданнарны жыен, жыельиш яисә конференция кабул иту максатларында каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыельышта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Жирлек Советы карары белән шулай ук гражданнардан сорашып белешү, аларның имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проектның инициаторлары жирлек башкарма комитетына гражданнар жыене, жыельышы яисә конференциясендә беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтиҗәләрен һәм (яисә) имзалар кәгазыләрен китерәләр, алар инициатив проектка жирлек халкы тарафыннан яисә аның өлешендә ярдәм итүне раслый.

5. Инициатив проектны жирлек башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат инициатив проектны жирлек башкарма комитетына керткән көннән алыш өч эш көне эчендә «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәрендә (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/urazlinskoe.htm>) жирлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелегә) һәм жирлек башкарма комитетына әлеге статьяның З өлешендә күрсәтелгән белешмәләрне, шулай ук проектның инициаторлары хакында белергә тиеш. Бер үк вакытта гражданнар жирлек башкарма комитетына үzlәренең тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен тәкъдим итү мөмкинлеге турында, аларны тәкъдим итү срогоын күрсәтеп, алдан хәбәр ителә. Үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен уналты яшкә житкән жирлек халкы жибәрергә хокуклы. Жирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайтында урнаштырыла (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru>).

6. Инициатив проект кертелгән көннән алыш 30 көн эчендә жирлекнең башкарма комитетына мәжбүри рәвештә каралырга тиеш. Инициатив проектны карау

нәтижәләре буенча жирлекнең башкарма комитеты түбәндәге каарларның берсен кабул итә:

1) инициативалы проектны хупларга һәм аның өстенде эшләүне жирле бюджет турындағы каар белән карапланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (жирле бюджет турындағы каарга үзгәрешләр керту) тиешле максатларга һәм (яисә) тиешле максатларга һәм (яисә) дәвам итәргә;

2) Инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, аны проект инициаторларына кайтарырга.

7. Жирлекнең башкарма комитеты түбәндәге очракларның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында каар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнең һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары таләпләренә, Татарстан Республикасы законнарына һәм башка норматив хокукий актларга, әлеге Уставка туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарының кирәkle вәкаләтләре һәм хокуклары булмаганлыктан, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) инициатив түләүләре барлыкка килмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәkle чараплар күләмендә жирле бюджет чараплары булмау;

5) инициатив проектта тасвиirlанган проблеманы нәтижәлерәк хәл иту мөмкинлеге булу;

6) инициативалы проектны конкурс буенча сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пунктында караплан очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының жирле үзидарә органы каравына тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, тикшерү, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Жирлекнең башкарма комитетына берничә инициативалы проект кертелгән очракта, шул исәптән эчтәлеге буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвиirlап, жирлекнең башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алу уздыруны оештыра һәм бу хакта проектның инициаторларына хәбәр итә.

11. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе жирлек Советы каары белән билгеләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы жирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проектның инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегиаль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян иту мөмкинлеге тәэмин итәргә тиеш.

12. Проектның инициаторлары, тиешле муниципаль берәмлек территориясенә яшәүче гражданнарның жыене, жыелышы яисә конференциясенә вәкаләтле башка

гражданнар, шулай ук Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны жәмәгать контролендә тотарга хокуклы.

13. Инициатив проектны жирлек башкарма комитеты тарафыннан карау турында, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы турында, шул исәптән акчаларны куллану турында, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында, жирлекнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/urazlinskoe.htm>). Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында жирлек башкарма комитетының хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алыш 30 календарь көн эчендә жирлекнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/urazlinskoe.htm>) бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең рәсми сайтында урнаштырыла (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru>).

30 статья. Жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукий актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карап жирлек советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча жирлек Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукий акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында карап кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, жирлек халкына жибәрелә, халыкка танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка житкерелә.

3. Жирлек Советы халык фикер алышуына сорав чыгару белән бер үк вакытта фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру срокын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен маҳсус комиссия төзи.

4. Жирлек Советы үзе чыгара торган муниципаль хокукий актларның проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр турында фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәклө шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек Советына жибәрелә.

6. Муниципаль хокукий актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы йомгаклары турында халыкка хәбәр ителә.

31 статья. Гражданнарың җирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәжәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнарың мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясе гражданныры мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендағы 59-ФЗ номерлы Федераль законда, «Татарстан Республикасында гражданныар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендағы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.
3. Гражданнарың мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

32 статья. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Федераль законнар нигезендә җирлекнең әлеге Уставында каралган җирле үзидарәне турыдан-туры халық тарафыннан гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре белән беррәттән, гражданныар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфай затлары халыкка җирле үзидарә халкын турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. СОВЕТ

33 статья. Җирлек советы - җирлекнең җирле үзидарәсе вәкиллекле органы

1. Җирлек Советы җирлекнең җирле үзидарәсе дайми эшләүче, коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Җирлек Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл җирлеге Советы». «Уразлы авыл җирлеге Советы» (алга таба - Җирлек Советы) кыскартылган вариант.
3. Җирлек Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.
4. Җирлек Советы җирлек халкына хисап tota һәм контрольдә tota.
5. Җирлек Советының үз исеме белән мәһере, бланклары бар.
6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэммин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

34 статья. Жирлек Советы составы

1. Жирлек Советы берманатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланган 7 депутаттан тора.

2. Жирлек Советы аның составына жирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өттән ике депутатны сайлаганда хокуклы була.

35 статья. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләре аны сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла. Яңа чакырылыш Жирлек Советы эшли башлау көне дип аны утырышны сайлаганнан соң беренче тапкыр уздыру көне санала.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Устав билгеләгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән килеш бергә алып бара. Жирлектә дайми нигездә бер депутат гына эшли ала.

3. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә үткәрелә, бу очракта аларны үткәрү яшәү өчен кирәклө объектлар, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемтә, жәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар йә гражданинарның торак урыннарына яки транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәсә генә уздырыла. Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнарының яисә жирлекнең жирле үзидарә органнарының мондый очрашулар турында хәбәре таләп ителми. Шул ук вакытта Жирлек Советы депутаты күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

4. Жирлекнең башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган урыннарның исемлеген һәм аларны бири тәртибен билгели.

5. Жирлек Советы депутатының гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

6. Жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык курсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка кiterә.

7. Жирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

8. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, Жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

9. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен булырга тиеш:

1) эшкуарлык эшчәнлеге белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, шулай ук хужалык итүче субъект белән идарә итүдә катнашырга (федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларыннан, күчемсез милек милекчеләре ширкәтеннән һәм билгеләнгән тәртиптә теркәлгән профсоюз ширкәтләреннән, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советыннан, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләреннән тыш), әгәр федераль законнарда яисә муниципаль хокукий актта билгеләнгән тәртиптә бу оешма белән идарә итүдә катнашу йөкләнмәгән булса;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзеңне тотыштан тыелырга, шулай ук аның аbruена яисә жирлек Советы аbruена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга мөмкин;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый ала торган вәзгиять - бу хакта жирлек Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карапын үтәргә;

4) жирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (буләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алымаска.

10. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашыручы депутат түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) түбәндәгे очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешмасын, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган оешма съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациисе субъекты муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясенде оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындағы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукий актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) Укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациисе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясенде аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

11. Жирлек Советы депутаты «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациисе территориясенән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маенданы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

12. Жирлек Советы депутаты коррупциягә каршы тору турындагы Россия Федерациисе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мәлкәт һәм мәлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Рәис (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югари башкарма органы житәкчесе) карапы буенча Россия Федерациисе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

13. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга

Россия Федерациисе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (көртемнәр) ачуны һәм счетлар (көртемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маенданы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм аларның көрмәнәренә башка затларның чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органы житәкчесе (жирле үзидарә органы житәкчесе) депутатлыкка яисә тиешле вәкаләтләрне куллану турында гариза белән жирле үзидарә органына мәрәҗәгать итә.

14. Жирлек советы депутаты тарафыннан тапшырылган көрмәнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турындагы белешмәләр «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>) һәм (яисә) жирлекнең муниципаль хокукий актлары белән билгеләнгән тәртиптә массакүләм мәгълүмат чарапарын бастырып чыгару өчен бирелә.

15. Жирле үзидарәнең сайланулы органы депутатына, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затына, үз көрмәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр биргән депутатка, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының көрмәнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр бу белешмәләрне бозуның житди булмаса, «Россия Федерациисендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм жирлек Советы карары белән расланган Тәртиптә билгеләнгән жаваплылык чарапары кулланылырга мөмкин.

36 статья. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт органнары һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында жаваплы һәм алар алдында хисап тота.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга жирлек Советы эше турында дайми мәгълүмат бирә, шулай ук сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты гражданнарының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чарапарны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карага, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

37 статья. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң

ун көннән дә соңга калмыйча жыела. Жирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышы жирлек башлыгы булып чакырыла.

2. Жирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын яна житәкчे сайланганчы ук жирлек Советының яшь буенча ин өлкән депутаты ача һәм алыш бара.

38 статья. Жирлек Советы композициясе

Жирлек Советы компетенциясендә түбәндәгеләр бар:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;
- 2) жирлек территориясендә кануннар нигезендә гомуммәжбүри қагыйдәләр билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
- 4) салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;
- 5) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;
- 6) жирлекнең муниципаль идарәсенең һәм социаль-икътисадый үсешенең озак сроклы максатларын һәм бурычларын билгеләү, жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын карау һәм раслау (хуплау)
- 7) чикләрне үзгәртү, жирлекне үзгәртү турындагы инициативын күрсәту;
- 8) жирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм жирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 9) жирле референдумны билгеләү;
- 10) жирлек башлыгын сайлау;
- 11) жирлек башлыгының аның эшчәнлеге нәтиҗәләре, башкарма комитет һәм муниципаль берәмлек башлыгына буйсынуучы жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында еллык хисапларын тыңлау, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында;
- 12) жирлек вәкилен жирлек Советы депутатлары арасыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеке советына сайлау;
- 13) жирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең инчик санын билгеләү;
- 14) жирлек Советы депутатының чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору, чакыртып алу буенча тавыш бирү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;
- 15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукуын гамәлгә ашыру;
- 16) жирлекнең муниципаль милкендәге мәлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү жирлек Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң башкарыла торган муниципаль мәлкәт төрләре исемлеген билгеләү;
- 17) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар

билгеләү, эшләр башкару турында, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, каарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

18) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

19) жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру яғыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

20) жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәүне тикшереп тору;

21) жирлек башлыгын отставкага чыгару турында каар кабул итү;

22) жирлекне территориаль планлаштыру документларын, жирлекне шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын, жирлек территорииясеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

23) «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең жирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетына бирелә торган бюджетара трансферлар хисабына үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыруга тапшыру турында килешү төзү турында каарлар кабул итү;

24) жирлек территорииясендә торак пунктларның урамнарына һәм башка өлешләренә исем бирү һәм аларның исемнәрен үзгәрту турындағы мәсьәләләрне хәл итү;

25) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына жирлек бюджетыннан кирәкләр акчаларны бүләп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

26) автономияле коммерциягә карамаган оешмалар һәм фондлар рәвешенде коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында каарлар кабул итү;

27) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

28) жирлек Уставы аңлатмасы һәм жирлек Советы каарлары;

29) Жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка каарлар кабул итү;

30) жирлекнең сайлап куелган вазыйфаи затларына, жирлекнең сайлап куелган органнары әгъзаларына, жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру

31) жирлек территорииясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

32) жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

33) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләрнең вәкиллекле органнарын алыш баруга кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Жирлек Советы жирлек башлыгының үз эшчәнлеге нәтижәләре, Жирлек башкарма комитеты һәм Жирлек Башлыгының башка ведомствосындағы жирле

үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы еллык хисапларын, шул исәптән Жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык хисапларын тыңдый.

39 статья. Жирлек Советының эш тәртибе

1. Жирлек Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек Советы эшенең төп формасы аның утырышлары, аларда жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек Советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатлар санының кимендә 50 процента катнашса, тулы хокуклы.

4. Жирлек Советының чираттагы утырышлары кирәк саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере инициативасы буенча чакырыла.

5. Совет утырышлары жирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәрүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдәр рәвештә үткәрелә. Жирлек Советының ачык утырышларында жирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда жирлек Советы ябык утырышны уздыру турында карап кабул итәргә хокуклы, анда бары тик жирлек Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашу хокуку булган затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алыш барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышины уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Жирлек Советы утырышы беркетмәсенә имза салынганнан соң жирлек башлыгының аның белән жирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукун гамәлгә ашыра. Жирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемдә) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирунен һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

Жирлек башлыгы һәм аның урынбасары булмаган очракта, Советының утырышын яшь буенча ин өлкән депутат ача һәм алыш бара.

40 статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген жирлек башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасыннан, жирлек башлыгыннан тыш, дайми яисә вакытлыча комиссияләр төзелергә мөмкин, (яисә)

курсәтелгән мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар жирлек Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике дайми комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, жирлек Советы каарлары проектларын әзерләү, жирлек Советы карамагына кертелгән аеруча мөһим мәсьәләләр турында фикер алышу өчен жирлек Советы Регламенты нигезендә жирлек башлыгының хокукый акты нигезендә депутатлар, жирлек башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, эксперtlар һәм жирлек халкы составындагы эшлекле, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

41 статья. Жирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Жирлек Советы жирлек территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең үтәлешен, жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, жирлекне үстерү программаларыннан файдалануны, жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыра.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы каары белән, депутатлар арасыннан, курсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.

3. Жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча кануннар нигезендә жирлек бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануга, муниципаль милектән файдалануның нәтижәлелегенә тикшерү (ревизия) уздырылырга мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең контроль-хисап органы турында нигезләмә белән билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, әгәр закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы, жирлек Советы депутаты мөрәҗәгате буенча соралған мәгълүматны жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Контроль функцияләрен гамәлгә ашыручи жирлек Советы жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-курсәтмә эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

42 статья. Жирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Жирлек вәкиле жирлек Советы депутатлары арасыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советына яшерен тавыш бируды белән сайланана.

2. Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгын тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

43 статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) жирлек Советы үз-үзен таркату турында карап кабул итте;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидараБ оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләрдә жирлек Советы таркалуды;

3) жирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карапы үз көченә кергән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;

4) жирлек үзгәргән очракта, шулай ук жирлек бетерелгән очракта;

5) жирлек чикләрен үзгәрту нәтиҗәсендә жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыгракка арткан очракта;

6) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карапны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукий актны бастырып чыгару срокы бозылган очракта.

2. Жирлек Советы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктатылуы аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукуның төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

44 статья. Жирлек Советының үз-үзен таркату турында карап кабул итү тәртибе

1. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карап жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карап кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирүне уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үзтаркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен жирлек Советы карапы белән комиссия төзелә. Жирлек Советы яки жирлек башлыгы карапы буенча жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык тыңлауларына чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылығы жирлек Советы депутатларының һәм жирлек кешеләренең үз-үзләрен тарату инициативасын һәрьяклап һәм объектив рәвештә тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карап үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карап жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яшерен тавыш бирү юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимнәр кабат кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк булмаган вакытта күрсәтергә мөмкин.

45 статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгә белән эштән китү;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтsez яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү каары закон көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән дайми яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәндә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә дайми яшәү хокукун раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәндә башкача каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

9) тиешле жирле үзидарә органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар;

11) әлеге Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 - 7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында карап жирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.

3. “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәгән очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

4. Депутат нигезсез сәбәпләрсез алты ай рәттән жирлек Советының барлык утырышларында депутат булмаган очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы карары белән вакытыннан алда туктатыла.

5. Жирлек Советының жирлек депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алыш 30 көннән дә соңга калмыйча, ә әлеге нигез жирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килгән очракта, - шундый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

6. Татарстан Республикасы Рәисе, жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мәрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн буларак, әлеге гаризаны жирлек Советына кергән көн санала.

7. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми басылып чыккан көннән жирлек Советы депутаты вәкаләтләре туктатыла.

8. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

IV бүлек. ПОСЕЛЕНИЯ БҮЛЕГЕ

46 статья. Жирлек башлыгы - жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы жирлекнең югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек башлыгы жирлек советы тарафыннан сайланана.
3. Жирлек башлыгы бер үк вакытта жирлек советын һәм жирлекнең башкарма комитетин җитәкли.
4. Жирлек башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге башлыгы (Уразлы авыл жирлеге башлыгы) (алга таба - Жирлек башлыгы).
5. Жирлек башлыгы вазифасы буенча «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советы депутаты булып тора.

47 статья. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлыгы Жирлек Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында яшерен тавыш бирү юлы белән сайланана, әгәр Жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, Жирлек Советы вәкаләтләре чорына.

Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлектә яшәүчеләрнең, ижтимагый берләшмәләрнең, татарстан Республикасы Рәисенең тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Советы депутаты, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, жирлек башлыгының сайланган башлыгы булып санала.

3. Жирлек башлыгы сайланғаннан соң түбәндәгे ант китерә:

«Уразлы авыл жирлеге башлыгы вазыйфасына керешкәндә: миңа муниципаль берәмлек Уставы тарафыннан бирелгән үз вәкаләтләрен башкарғанда, хәзерге һәм киләчәк буыннар алдында муниципаль берәмлек өчен жаваплылыкны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрне хөрмәт итеп, гражданнарның татулыгына һәм икътисадый потенциалны арттыруга омтылырга, муниципаль берәмлекнең үсеше һәм аның иминлеге өчен намуслы, намуслы рәвештә үз бурычларын үтәргә ант итәм».

4. Жирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланғаннан соң, жирлек башлыгы билгеләнгән тәртиптә яңа жирлек башлыгын сайлаганчы жирлек эшчәнлегенә житәкчелек итүне дәвам итә.

48 статья. Жирлек башлыгы статусы

1. Жирлек башлыгы дайми нигездә эшли.

2. Жирлек башлыгын «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советында дайми нигездә биләп торган вазыйфага сайлаган очракта, ул жирлек башлыгының вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

3. Жирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкының һәм Жирлек Советының роле һәм хисап tota.

4. Жирлек башлыгы жирлек советына үз эшчәнлегенең нәтиҗәләре, Жирлек башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларны тапшыра.

5. Жирлек башлыгы:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгүльләнергә;

2) түбәндәгे очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган

оешма съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында, торак, торактөзелеш, гараж кооперативларында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючи (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючи (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталынdagы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукий актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) Укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, эгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Жирлек башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле эйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маенданагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

49 статья. Жирлек башлыгының вәкаләтләре

Жирлек башлыгы:

1) жирлек башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимиите органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышанычнамәсез жирлек исеменнән эш итә;

2) Жирлек Уставында билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы кабул иткән норматив хокукий актларга кул күя һәм халыкка житкәрә;

3) Жирлек Советы эшен оештыра, жирлек советы утырышларын жыя һәм аларда рәислек итә, жирлек Советының чираттан тыш сессиясен таләп итәргә хокуклы;

4) жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан бердәм началь принципларда житәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан үтәлгән өчен шәхси жаваплылык tota;

5) әлеге Устав билгеләгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукий актларга, шулай ук жирлек Советының утырышлар беркетмәләренә кул күя һәм халыкка житкәрә;

6) жирлек Советы эшендә жәмәгатьчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә һәм халыкка дайми рәвештә жирлек Советы эшчәнлеге турында мәгълүмат бирә;

7) атнага кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхси кабул итә, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятыләрен карый, алар буенча каарлар кабул итә;

8) жирлек акчалары, шул исәптән жирлек Советының эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм тәэмин итүгә акчалар белән, жирлекнең расланган бюджеты нигезендә эш итә, банк учреждениеләрендә жирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба;

9) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул итеп гамәлгә ашыру буенча жирлек Советының хокукий актын кабул итүне оештыра;

10) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

11) жирлек Советы каравына жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәкъдим итә;

12) Жирлек Советы раславына Жирлек Башкарма комитеты структурасы проектын кертә, хезмәткәрләрнең иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә жирлек башкарма комитетының штат расписаниесе раслый;

13) үз вазыйфасына билгеләп күя һәм муниципаль хезмәткәрләрне һәм жирлек башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, кызыксындыру һәм дисциплинар жаваплылык чараларын күрә;

14) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси жаваплылык tota; тиешле законнар нигезендә һәм үтәгәндә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара;

15) Жирлек Советына үз эшчәнлегенең нәтиҗәләре, Жирлек Башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;

16) дәүләт һәм башка органнарда жирлек мәнфәгатьләрен тәэммин итү һәм яклау һарадарын күрә, жирлек исеменнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, Жирлек Советы каарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

50 статья. Жирлек башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек советы депутатлары арасыннан жирлек башлыгының урынбасары сайланы.

2. Жирлек Советы депутаты, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә функцияләрне башкара, жирлек башлыгының йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган очракта яисә үз бурычларын үтәмәгән йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан яисә суд каары буенча аңа карата аны сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү һарадарын күру яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү очрагында жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге Уставның 45 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек башлыгының урынбасары жирлек Советы депутатлары санының кименде өчтән бере санында жирлек башлыгы инициативасы белән кабул ителә торган жирлек Советы каары нигезендә теләсә кайсы вакытта вазыйфасыннан алышырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы каар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күчелек тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек башлыгы урынбасары түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә;

2) түбәндәгә очраклардан тыш, коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия белән идарә итүдә катнашудан, шул исәптән жирле

үзидарә органында төзелгән, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчмесез милек милекчеләре ширкәтенең съездында (конференцияндә) яисә гомуми жыелышында катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациисе субъектының муниципаль берәмлекләре советында, башка муниципаль берәмлекләрнең берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г)идарә органнарында һәм ревизия комиссияндә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә муниципаль берәмлек булган оешманы гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен оешманы гамәлгә куючының муниципаль берәмлек исеменнән оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталынdagы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукий актлар нигезендә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) мөгаллимлек, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, эгәр Россия Федерациисенең халыкара килешүе яки Россия Федерациисе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациисенең халыкара шартнамәндә яисә Россия Федерациисе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациисе территорияндә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәткә карамаган оешмалар һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Жирлек башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациисе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маенданы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

51 статья. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Авыл жирлеге башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

- 2) үз телеге белән эштән китү;
 - 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага чыгару;
 - 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның маддәсе нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
 - 5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтsez яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;
 - 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;
 - 7) аза карата судның гаепләү каары закон көченә керүе;
 - 8) Россия Федерациясеннән дайми яшәү урынына чыгу;
 - 9) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халықара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә дайми яшәү хокукуны раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә башкача карапмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;
 - 10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;
 - 11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтsez булының тотрыклылыгын тәэммин итү;
 - 12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 3.1-1, 3.2, 4 - 5, 6.2 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта, үзгәртеп кору;
 - 13) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә жирлек тарафыннан муниципаль берәмлек статусын югалту;
 - 14) муниципаль берәмлек чикләрен яисә жирлекнең шәһәр округы белән берләшүен үзгәрту аркасында килеп чыккан 25 проценттан артыкка муниципаль берәмлек сайлаучылары санын арттыру.
2. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары нигезендә аны сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен жирлек башлыгы урынбасары башкара.
3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль сайлауларда сайлана торган жирлек башлыгын сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукуның төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.
4. Вәкаләтләре Татарстан Республикасы Дәүләт хакимиятенең ин югары башкарма органы житәкчесе (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең ин югары башкарма органы житәкчесе) хокукий акты нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы жирлек башлыгы вазыйфасыннан ваз кичү турында йә

жирлек башлыгын отставкага чыгару турыйндағы карап нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә каарга шикаять биргән, муниципаль сайлауларда сайланучы жирлек башлыгын вакытыннан алда сайлаулар суд каары законлы көченә кергәнче билгеләнеп куела алмый.

5. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, Жирлек Советы тарафыннан үз составыннан яисә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан сайланып куелган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алыш алты айдан да соңға калмычча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта жирлек Советының вәкаләтләр чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын Жирлек Советы составыннан сайлау Жирлек Советының яңа сайланган беренче утырышында гамәлгә ашырыла, ә жирлек башлыгын конкурс комиссиясе тарафыннан конкурс нәтижәләре буенча тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлап кую - Жирлек Советы тулы хокуклы составта сайланган көннән алыш өч ай эчендә башкарыла.

6. Вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимијатенең югари башкарма органы житәкчесе) жирлек башлыгы вазыйфасыннан баш тарту турыйнда йә жирлек башлыгын отставкага чыгару турыйнда жирлек Советы каары нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә каарына шикаять биргән очракта, жирлек Советы үзенең составыннан яисә конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан суд каары закон көченә кергәнче жирлек башлыгын сайлау турыйнда каар кабул итәргә хокуксыз.

7. Жирлек башлыгы урынбасары булмаган очракта, жирлек башлыгының вәкаләтләрен вакытлыча жирлек Советы депутаты башкара, ул жирлек Советының яқындағы утырышында башка депутаттар, инициатив депутаттар тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлана.

52 статья. Ышанычны югалтуға бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль конституциячел законнарда, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда караптадын тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат итепергә тиеш:

1) федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, яклар конфликтин булдырмау һәм (яисә) жайга салу ҹараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мәлкәте һәм мәлкәти характердагы йөкләмәләре турыйнда, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мәлкәте һәм мәлкәти характердагы йөкләмәләре турыйнда белешмәләрне тапшырмау, федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, алдан ук тулы булмаган белешмәләр тапшыру яисә, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, белә торып дөрес булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) әгәр Россия Федерациясенең халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Узенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтyna китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә шулай ук Россия Федерациясе дәүләт вазыйфасын, Россия Федерациясе субъекты дәүләт вазыйфасын биләүче зат тарафыннан муниципаль вазыйфа кабул ителмәгән очракта, яклар конфликтyn булдырмау һәм (яисә) җайга салу чаралары, федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, аңа буйсынган зат булган затлар эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат итегергә) тиеш.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата шикаять бирү (вазыйфасыннан азат итү) рәвешенде коррупцион хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә түләтүләр тиешле вазыйфаны биләгән дәүләт органы (жирле үзидарә органы) тарафыннан «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

V бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

53 статья. Жирлекнең башкарма комитеты - жирлекнең жирле үзидарә башкарма-күрсәтмә органы

1. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек жирле үзидарәсeneң башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Жирлек башкарма комитетының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районның Уразлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге башкарма комитеты. Кыскартылған вариант - «Уразлы авыл жирлегенең башкарма комитеты» (алга таба - Жирлекнең башкарма комитеты).

3. Жирлекнең башкарма комитеты Жирлек Советына һәм жирлек халкына хисап тата һәм аның контроленде була.

4. Жирлекнең башкарма комитетына үз исеме белән мөһер, бланклар бирелгән.

5. Жирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

54 статья. Жирлекнең Башкарма комитеты структурасы

1. Жирлекнең башкарма комитеты структурасы жирлек башлыгының тәкъдиме буенча жирлек советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек башкарма комитеты структурасына жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасары (секретаре), жирлек башкарма комитетиның башка вазыйфай затлары керә.

55 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Башкарма комитет:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын эшләүне, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәэмин итә;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;

- жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен үтәү турында хисаплар әзерли;

- жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыра һәм әлеге белешмәләрне дәүләт хакимиите органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирүне оештыра;

- жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын әзерләүне һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- Жирлек Советы тарафыннан расланган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын гамәлгә ашыруны мониторинглау һәм тикшереп тору;

2) жирлек территорияндә муниципаль милеккә идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мәнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милкендәге мәлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;

- Жирлек Советы каары белән билгеләнә торган очракларда Жирлек Советының килештерүенә (раславына) муниципаль мәлкәтне читләштерү турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында да;

- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; жирлек территорияндә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәгә предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- Жирлек Советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итүне һәм муниципаль биремнә үтәүне финанс белән тәэмин итүне гамәлгә ашыра, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен үз вазыйфасыннан азат итә;

- муниципаль ихтияжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып ала; жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль-мәдәни ихтияжларын канәгатьләндерү өчен кирәклө хезмәт

курсету эшләренә заказчы булып тора, жирлекнең үз матди һәм финанс чараларыннан файдаланып, башка эшләрне башкаруга заказчы булып тора;

- авыл хужалығы житештерүен үстерүгә ярдәм итә, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мөхитен саклау өлкәсендә:

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә жирлекнең генераль планы проектын һәм жирлекнең башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын эшли һәм Совет раславына кертә, аларны гамәлгә ашыруны тәэммин итә;

- жирләрне резервлаштыра һәм муниципаль ихтыяжлар өчен жирлек чикләрендә жир кишәрлекләрен тартып ала;

- жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра,

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда, мондый карау барышында ачыкланган хоқук бозуларны бетерү туринда биналарны, корылмаларны карый һәм тәкъдимнәр бирә,

- индивидуаль торак төзелеше объектын яисә бакча йортын планлаштырыла торган төзү яисә реконструкцияләү туринда хәбәрнамәдә (алга таба - планлаштырыла торган төзелеш туринда) индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының билгеләнгән параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объектын яисә жир кишәрлекендә бакча йортын урнаштыруның мөмкин булган параметрларына туры килү, күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының параметрларын планлаштырылган төзү туринда хәбәрнамәдә һәм (яисә) индивидуаль торак төзелеше объектын яисә жир кишәрлекендә урнаштыруның ярамавы, индивидуаль торак объектын яисә реконструкцияләнгәнгә яисә корылманы жир кишәрлекендә урнаштыруның туры килмәве туринда, индивидуаль торак объектын яисә реконструкцияләнгән индивидуаль торак объектын төзүнен яисә бакча йортын төзүнен яисә бакча йортын төзүнен яисә бакча төзүнен индивидуаль төзелеш участокларын реконструкцияләү туриндагы таләпләргә туры килмәве хакында хәбәр жибәрә;

- Россия Федерациясе гражданлық законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү туринда, үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү яисә аны капитал төзелеш объектларын рөхсәт итеп төзүнен, реконструкцияләүнен жир белән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына туры китерү туриндагы каарны кабул итә;

- максатчан билгеләнеш буенча файдаланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлекен тартып алу туринда каарлар кабул итә;

- үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтүне яисә сүтүне Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыра;

- муниципаль милектәге жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, табигаттың файдалану турындагы законнарны бозучы әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручи предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

- Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә, су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, алардан файдалануның чикләүләре турында халыкка мәгълүмат бирә;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда, мондый карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында биналарны, корылмаларны карый һәм тәкъдимнәр бирә.

4) төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэммин итү өчен шартлар тудыруны тәэммин итә;

- адресларга адреслар бириүне, адресларны үзгәртү, аннулировать итүне, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яисә муниципальара әһәмиятле жирле әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бириүне, мондый исемнәрне үзгәртү, аннулировать итүне, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра һәм аларда юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәэммин итә, парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәэммин итүне дә кертеп;

- халыкка транспорт хезмәте күрсәту һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыра;

5) торак өлкәсендә:

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарга мохтажлар буларак билгеләнгән тәртиптә гражданнарны исәпкә ала;

- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карап кабул итә, торак урыннарны яңадан урнаштыруны һәм яңадан планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таный;

- жирлектә яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаж булган аз керемле гражданнарны, торак законнары нигезендә торак урыннары белән тәэммин итә;

6) авыл хужалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын кинәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәту өлкәсендә:

- жирлек чикләрендә халыкны су белән тәэммин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэммин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

- халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәту хезмәтләре белән тәэммин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- жирлек китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм саклауны тәэмин итү халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыра;
 - ял вакытын оештыру һәм жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;
 - жирлек территориясендә физик қультураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итә, жирлекнән рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;
 - жирлек халкының күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндөрүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яролосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә;
 - ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;
 - энергияне сак туту һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды төзи торган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра, энергияне сак туту турындагы һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру турындагы законнарда караплан башка чаралар оештыра һәм үткәрә;
 - «Жылылык белән тәэмин итү турында» 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль законда караплан жылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;
 - «Су белән тәэмин итү һәм су бүләп бирү турында» 2011 елның 07 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законда караплан су белән тәэмин итү һәм су бүләп бирү өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;
 - жирлекнән коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программасын, жирлекнән транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын, таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган жирлекнән социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшли һәм раслый;
- 8) төзекләндерү өлкәсендә:
- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;
 - жирлек Советы карапы белән расланган Төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыра;
 - Төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү тора.
 - жирлекнән торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, махсус сакланылучы табигать территорияләрендәге урманнардан файдалануны, саклауны, аларны торғызуны оештыра;
- 9) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;
- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта, жирлекнең жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирә;
- жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм алардан килгән зияннарны бетерүдә катнаша;
- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлығы чараларын үткәрүне тәэмин итә;
- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне, халық дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;
- территориаль оборона һәм гражданнар оборонысы, жирлек халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;
- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыруны тәэмин итә;
- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә барлыкка килү турында халыкка вакытында хәбәр итүне һәм халыкка мәгълүмат бирүне тәэмин итә;
- жирлек территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләренең һәм (яисә) авария-коткару формированиеләренең эшчәнлеген булдыруны, аның әчтәлеген һәм оештырылуын тәэмин итә;
- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлығын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә;
- муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;
- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрүгә, спорт, тамаша қылу һәм башка массакүләм ижтимагый чараларны оештыруга бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;
- террорчылыкны һәм экстремизмын кисәтүдә, шулай ук жирлек территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагышылшары нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнаша;
- жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;
- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне оештыра, муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә оештыра;
- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга

hэм үстерүгэ, мигрантларның социаль hэм мэдэни адаптациясенэ, миллэтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнэлдерелгэн чараларны гамэлгэ ашыру өчен шартлар тудыра;

- депутатларның сайлаучылар белэн очрашуларын уздыру өчен маxсус бирелгэн урыннарны билгели, шулай ук жирле үзидарэ органнары тарафыннан депутатларның сайлаучылар белэн очрашуларын уздыру өчен бирелэ торган урыннарның исемлеген hэм аларны бирү тэртибен билгели;

10) мэдэнийт, спорт hэм балалар hэм яшьлэр белэн эшлэү өлкэсендэ:

- жирлек милкендэгэ Россия Федерациисе халыкларының мэдэни мирас объектларын (тарихи hэм мэдэни ядкарьлэрэн) саклауны, алардан файдалануны hэм аларны популярлаштыруны, жирлек территориясендэ урнашкан жирле (муниципаль) эхэмийттэгэ мэдэни халык объектларын (тарихи hэм мэдэни ядкарьлэрэн) саклауны, алардан файдалануны hэм аларны популярлаштыруны тээмин итэ;

- жирле халык сэнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра, жирлектэ халык сэнгать hөнэрлэрэн саклап калу, торгызу hэм үстерү шартлары тудыра;

- жирлек территориясендэ урнашкан муниципаль музейларның эчтэлэген тээмин итэ;

- жирлектэ балалар hэм яшьлэр белэн эшлэү чараларын оештыра hэм гамэлгэ ашыра;

11) жирлекнэц жирле үзидарэ органнарына федераль законнаар hэм Татарстан Республикасы законнары белэн тапшырылган аерым дэүлээт вэкалэтлэрэн башкару өлкэсендэ;

- жирлекнэц жирле үзидарэ органнарына федераль законнаар hэм Татарстан Республикасы законнары нигезендэ тапшырылган аерым дэүлээт вэкалэтлэрэн гамэлгэ ашыра;

- дэүлээт вэкалэтлэрэн гамэлгэ ашыру өчен тапшырылган матди hэм финанс чараларының исэбен алыш бара hэм алардан тиешенчэ файдалануны тээмин итэ;

- тиешле федераль законнаарда hэм Татарстан Республикасы законнарында билгелэнгэн тэртиптэ тапшырылган дэүлээт вэкалэтлэрэн гамэлгэ ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлекнэц жирле үзидарэ органнары карамагындагы матди ресурслардан hэм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дэүлээт вэкалэтлэрэн гамэлгэ ашыру өчен өстэмэ файдалануны тээмин итэ, Поселение Советы каарлары нигезендэ

12) башка вэкалэтлэр:

- жирлек Советы эшчэнлэгэн оештыру, хокукий, мэгълумати, матди-техник hэм башка төрле тээмин итүне гамэлгэ ашыра;

- жирлекнэц архив фондын булдыруны тээмин итэ;

- үз вэкалэтлэрэе чиклэрэндэ федераль законнаар нигезендэ халыкара hэм тышкы икътисадый элемтэлэрне гамэлгэ ашыра;

- жирлекнэц жирле эхэмийттэгэ мэсьэлэлэрэн хэл иту максатларында жирлек өчен социаль эхэмийтле эшлэрне (шул исэптэн кизу торулыкларны) ирекле нигездэ башкарга гражданнарны жэлэп иту турында каар кабул итэ hэм аларны үткэрүнэ оештыра;

- муниципаль хезмэтлэр реестрын төзү hэм алыш бару тэртибен билгели;

- жирлекнэц жирле эхэмийттэгэ мэсьэлэлэрэе буенча башка вэкалэтлэрне, законнаарда, элеге Уставта каралган вэкалэтлэрдэн тыш, жирлек Советы каарлары

белән жирлек Советы яисә жирлекнең башка жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертә.

2. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруға вәкаләтле орган булып тора.

Жирлекнең муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру. Муниципаль контроль төрләре һәм аларны гамәлгә ашыруға вәкаләтле жирле үзидарә органнары исемлеге муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы билгеләгән тәртиптә алыш барыла;

2) жирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (кузәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенә вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типовой административ регламентлар нигезендә жирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (кузәтчелеген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтиҗәлелегенә мониторинг ясауны һәм уздыруны оештыру һәм уздыру, авыл жирлекләрендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органнары гамәлгә ашыра торган муниципаль контрольне исәпкә алмаганды, күрсәткечләрен һәм методикасын Россия Федерациясе Хөкүмәте раслый;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Россия Федерациясе субъектларының башка норматив хокукий актларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруға, тикшерүләрне оештыруга һәм уздыруга бәйле мәнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (кузәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федеरаль закон нигезләмәләре кулланыла.

3. Башкарма комитет жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге хокукларга ия:

- жирлек музейлары төзергә;
- жирлектә нотариус булмаган очракта кануннарда каралган нотариаль гамәлләр кылырга;
- опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашырга;
- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруға бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мәнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруға ярдәм итәргә;
- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашырга;

- муниципаль янгын сакчылары төзөргө;
- туризмны үстерү өчен шартлар тудырырга;
- кеше хокукларын тәэмин итүгэ жәмәгать контролен гамәлгә ашыручи һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый құзәту комиссияләренә ярдәм күрсәтергө;
- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафынан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтергө;
- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирергө;
- жирлек территориясендә яшәүче хужалардан башка хайваннар белән эш итү әшчәнлеген гамәлгә ашырырга;
- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашырырга;
- инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын, җайлашу физик культурасын һәм җайлашу спортын үстерүгә ярдәм итәргө;
- «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашырырга;
- участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гайлә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бири;
- алкоголь, наркотик яки башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәту чараларын күрергө.

56 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрнең үзара хезмәттәшлеге һәм хәл ителеше нигезләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе жирлек советы тарафынан билгеләнә ала.
2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедуralарын уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

57 статья. Жирлекнең контроль-хисап органы

1. Жирлекнең контроль-хисап органы вәкаләтләрен «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең контроль-хисап палатасы башкара торган дайми эшләүче, финанс контроле коллегиаль органы булып тора.

2. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең контроль-хисап палатасын оештыру һәм аларның эшчәнлек тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, Россия Федерациясенең башка федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары, әлеге Устав, Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы» муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан расланган Контроль-хисап палатасы турында нигезләмә, башка муниципаль хокукий актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнары эшчәнлеген хокукий җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

VII бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ УЗУ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘУ

58 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Муниципаль хезмәт - хезмәт шартнамәсе (контракты) төзү юлы белән биләнә торган муниципаль хезмәт вазыйфаларында дайми нигездә гамәлгә ашырыла торган гражданнарының һөнәри эшчәнлеге.

2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары Татарстан Республикасы законы белән раслана торган Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә муниципаль хокукий актлар белән билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәтне финанслау жирлек бюджеты акчалары исәбеннән башкарыла.

4. Россия Федерациясе дәүләт телен белгән гражданнар муниципаль хезмәттә тигез файдалана алалар һәм аны женесенә, расасына, милләтенә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, яшәү урынына, дингә мөнәсәбәтенә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатларына бәйле булмаган башка шартларга тигез хокуклы.

Муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен кирәkle һөнәри белем дәрәжәсенә, муниципаль хезмәт стажына яисә белгечлек, әзерлек юнәлеше буенча эш стажына карата квалификация таләпләре муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен типлаштырылган квалификация таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы законы белән муниципаль хезмәт вазыйфалары классификациясе нигезендә билгеләнә торган муниципаль хокукий актлар белән билгеләнә.

Вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәkle белемнәргә һәм күнекмәләргә карата квалификация таләпләре, муниципаль хезмәткәрнең һөнәри хезмәт эшчәнлеге өлкәсенә һәм төренә карап, аның вазыйфаи инструкциясе белән билгеләнә. Муниципаль хезмәткәрнең вазыйфаи инструкциясендә шулай ук белгечлеккә, әзерлек юнәлешенә карата квалификация таләпләре дә каралырга мөмкин.

59 статья. Муниципаль хезмәт вазыйфасы

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы - элеге Устав нигезендә барлыкка килә торган жирлекнең жирле үзидарә органындағы вазыйфа, жирле үзидарә органының яисә муниципаль вазыйфанды биләүче затның вәкаләтләрен үтәүне тәэммин итү буенча билгеләнгән түгәрәк белән.

60 статья. Муниципаль вазыйфанды биләүче зат, муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар - жирлек депутатлары, жирлекнең сайланулы жирле үзидарә органнары әгъзалары, жирлек Советы карары белән расланган исемлек нигезендә жирлек жирле үзидарә органнарының сайланулы вазыйфаи затлары.

2. Муниципаль хезмәткәр федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә башкаручы граждан, муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча жирлек бюджеты акчалары исәбеннән түләнә торган акчалата хезмәт вазыйфаларын үтәүче граждан була.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген техник яктан тәэммин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын башкармыйлар һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормыйлар.

61 статья. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары һәм бурычлары

1. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә хокуклы:

1) аның муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфасы буенча хокукларын һәм бурычларын билгеләүче документлар, вазыйфаи бурычларын үтәүнең сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәт буенча алга китү шартлары белән танышу;

2) вазыйфаи бурычларны башкару өчен кирәkle оештыру-техник шартларны тәэммин итү;

3) хезмәт өчен түләү һәм хезмәт законнары, муниципаль хезмәт турындағы законнар һәм хезмәт шартнамәсе (контракт) нигезендә башка түләүләр;

4) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылығын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен бирү, шулай ук еллық түләүле отпускны тәэммин итэ торган ял;

5) билгеләнгән тәртиптә вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәkle мәгълүматны һәм материалларны алу, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органы эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр көртүгә;

6) муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләүгә конкурста үз инициативасы белән катнашу;

7) муниципаль хокукий акт нигезендә жирле бюджет акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;

8) үзенең шәхси мәгълүматларын яклау;

9) үз эшенең барлық материаллары, һөнәри эшчәнлекләре турында чакыртып алулар һәм аларны шәхси эшенә керткәнче башка документлар белән танышу, шулай ук аның язма аңлатмаларын шәхси эшенә беркетеп кую;

10) берләшмә, һөнәри берлекләр төзү хокукуын да кертеп, үз хокукларын, социаль-икътисадый һәм һөнәри мәнфәгатьләрен яклау өчен;

11) хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карау, муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, аларның бозуларына карата судка шикаять белдерүне дә кертеп;

12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тәэммин иту.

2. Муниципаль хезмәткәр, контракт буенча жирле администрация башлыгы вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәрдән гайре, яллаучы вәкиленә (эш бируче) алдан язма рәвештә башка түләүле эшне башкарырга хокуклы, әгәр бу мәнфәгатьләр конфликтyna китермәсә һәм «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартандагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаса, ул башка түләүле эшне башкарырга хокуклы.

3 Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнары, федераль законнары, Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актларын, конституцияне (уставларны), законнары һәм Россия Федерациясе субъектларының башка норматив хокукий актларын, муниципаль берәмлек уставын һәм башка муниципаль хокукий актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәэммин итәргә;

2) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфаи бурычларны башкарырга;

3) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә расага, милләтенә, теленә, дингә һәм башка шартларга бәйсез рәвештә кеше һәм гражданның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;

4) жирле үзидарә органында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе, вазыйфаи инструкция кагыйдәләрен, хезмәт мәгълүматы белән эшләү тәртибен үтәргә;

5) вазыйфаи бурычларны тиешенчә үтәү өчен кирәкле квалификация дәрәҗәсен сакларга;

6) дәүләт серен һәм федераль законнар белән саклана торган башка серне тәшкил итүче белешмәләрне, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә мәгълүм булган белешмәләрне, шул исәптән гражданнарың шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яисә аларның намусына һәм аbruена кагылышлы белешмәләрне фаш итмәскә;

7) дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне, шул исәптән аца вазыйфаи бурычларны башкару өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;

8) үз гайләсенең үзе һәм әгъзалары турында Россия Федерациясе законнарында каралган белешмәләрне билгеләнгән тәртиптә тапшырырга;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату турында яллаучы (эш биручегә) вәкиленә (чит ил гражданлыгы) Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы (подданствосы) хәбәр итәргә, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы, муниципаль хезмәткәргә бу турыда билгеле булган көнне, әмма Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы (подданствосы) туктатылган көннән алыш биш эш көненнән дә соңга калмыйча, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы;

10) чит дәүләтнең гражданлыгын (подданствоын) сатып алу турында яки чит дәүләт территориясендә гражданның дайми яшәү хокукуын раслый торган, бу хакта муниципаль хезмәткәргә билгеле булган көндә, әмма чит дәүләт гражданлыгы

(подданствосы) алынган көннән алыш биш эш көненнән дә соңга калмыйча, гражданның чит ил территориясендә яшәү хокуын яисә граждан дайми яшәү хокуын раслый торган башка документ алғаннан соң, яллаучының (эш биручег) вәкиленә (эш биручег) язма рәвештә хәбәр итәргә;

11) әлеге Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләуләрне үтәргә, йөкләмәләрне үтәргә, тыюларны бозмаска;

12) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә мәнфәгатьләр конфликтyna китерергә мөмкин булган шәхси қызыксыну турында яллаучы (эш бируч) вәкиленә язма рәвештә хәбәр итәргә һәм мондый конфликтны булдырмау چараларын курергә. Муниципаль хезмәткәр үзенә бирелгән хокуксыз йөкләмәне үтәргә хокуксыз. Тиешле житәкчедән муниципаль хезмәткәр фикеренчә, хокуксыз булган йөкләмәне алганда, муниципаль хезмәткәр, йөкләмә биргән житәкчег, Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукий актлары нигезләмәләре күрсәтелеп, әлеге йөкләмәне үтәгәндә бозылырга мөмкин булган муниципаль хокукий актлар нигезләмәләрен күрсәтеп, әлеге йөкләмәнең хокуксызлыгын нигезләүне язма рәвештә тапшырырга тиеш. Әлеге йөкләмәнең житәкчесе язма рәвештә раслаган очракта, муниципаль хезмәткәр аны үтәудән баш тартырга тиеш. Муниципаль хезмәткәрнең хокуксыз йөкләмәсен үтәгән һәм әлеге йөкләмәне биргән очракта, житәкче Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы була.

62 статья. Муниципаль хезмәткәргә бирелә торган гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә түбәндәгеләр гарантияләнә:

1) вазыйфаи инструкция нигезендә аның вазыйфаи бурычларын үтәвен тәэмин итә торган эш шартлары;

2) акчалата керемне үз вакытында һәм тулы күләмдә алуга хокук;

3) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен бирү, шулай ук еллык түләүле отпускны тәэмин итә торган ял;

4) муниципаль хезмәткәргә һәм аның гайлә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыкканнан соң;

5) тиешле еллар эшләгән очен һәм инвалидлыкка бәйле рәвештә пенсия белән тәэмин итү, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең гайлә әгъзаларын вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә вафат булган очракта пенсия белән тәэмин итү;

6) вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китерү очрагына мәжбүри дәүләт иминләштерүе;

7) муниципаль хезмәткәр муниципаль хезмәт узган вакытта яисә аны туктатканнан соң авыру очрагында яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта, әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә барлыкка килгән мәжбүри дәүләт социаль иминиятләштерүе;

8) федераль законнарда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда аның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрне һәм аның гайлә әгъзаларын көчләүдән, янаулардан һәм башка хокук булмаган гамәлләрдән яклау.

2. Жирлекнен жирле үзидарә органы бетерелүгә йә жирлекнен жирле үзидарә органы хезмәткәрләре штаты кыскаруга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрләр

белән хезмәт килешүе өзелгәндә, муниципаль хезмәткәргә, оешма бетерелүгә йә оешма хезмәткәрләре штаты қыскартылуға бәйле рәвештә хезмәткәрләр эштән азат ителгән очракта, хезмәткәрләр өчен хезмәт законнарында билгеләнгән гарантияләр бирелә.

3. Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль хезмәткәрләргә ёстәмә гарантияләр бирелергә мөмкин.

63 статья. Муниципаль хезмәткәрнең дисциплина жаваплылығы

1. Дисциплинар гамәл қылган өчен - муниципаль хезмәткәрләргә аның ёстенә йөкләнгән хезмәт бурычларын үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен - яллаучы (эш бириүче) вәкиле түбәндәге дисциплинар түләтүләр кулланырга хокуклы:

- 1) кисәтү;
- 2) шелтә;
- 3) муниципаль хезмәттән тиешле нигезләрдә эштән азат итү.

2. Дисциплинар гаеп эшләгән муниципаль хезмәткәр вакытлыча (ләкин бер айдан да артык түгел), аның дисциплинар жаваплылығы турынdagы мәсьәләне хәл итүгә кадәр, хезмәт бурычларын үтәүдән акчалата түләүне саклап калу белән читләштерелергә мөмкин. Муниципаль хезмәткәрне вазыйфаи бурычларын үтәүдән читләштерү бу очракта муниципаль хокукый акт белән башкарыла.

3. дисциплинар түләтүләрне куллану һәм бетерү тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартандагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очраклардан тыш, хезмәт законнары белән билгеләнә.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

64 статья. Юридик зат хокукларына ия жирлекнең жирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән жирлек Советына һәм жирлекнең башкарма комитетына бирелә.

65 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алыша гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга жирлек башлыгы мөмкин.

2. Жирлек Советы, жирлекнең башкарма комитеты идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алышырга тиеш.

66 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

IX бүлек ДЕПУТАТЛАРГА, ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА һәм ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗИФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ һәм БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

67 статья. дайми нигездә эшләүче жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

Дайми нигездә эшләүче жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, Татарстан Республикасында жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнә.

68 статья. Жирлек Советы депутатларының қагылгысызылыш гарантияләре, Жирлек башлыклары

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгының, жинаять яисә административ җаваплылыкка тартылган хокукларын гарантияләү, тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны депутатларына, аларның багажына, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларына карата оператив-эзләнү чараларын үткәргәндә, алар тарафыннан қулланыла торган элемтә чараларын исәпкә алганда федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә жирлек Советы депутаты күрсәтелгән фикер, тавыш биргәндә күрсәтелгән позиция, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре чоры тәмамланганнын соң, әйтелгән фикерләре, позициясе очен жинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Өлеге нигезләмә жирлек Советы депутаты, жирлек башлыгы тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозулар кылган очракларга қагылмый.

X бүлек ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ һәм ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫң ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

69 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары кануннар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы булалар.

Гражданнары турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән каарларга, жирле үзидарә органнарының һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфай затларының каарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата законда билгеләнгән тәртиптә судка яисә арбитраж судка шикаять бирелергә мөмкин.

70 статья. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында җаваплылығы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән Жирлек башлыгының, жирлек халкының, җаваплылығы аны сайлаган жирлек халкының ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

71 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының дәүләт алдындагы җаваплылығы

1. Федераль законнар нигезендә жирлек Советының, жирлек башлыгының дәүләт алдындагы җаваплылығы алар тарафыннан Россия Федерациисе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә башлана.

2. Жирлек Советының нигез һәм аны тарату тәртибе, жирлек башлыгын вазыйфасыннан ваз кичү һәм отставкага чыгару тәртибе «Россия Федерациисенә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

72 статья. Физик һәм юридик затлар алдында жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының җаваплылығы

Физик һәм юридик затлар алдында жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының җаваплылығы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

73 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) яклар арасындағы конфликтны булдырмау һәм (яисә) жайга салу чарапарын затның күрмәве;

2) әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренен) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау яисә белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашу;

4) эшкуарлық эшчәнлеген башкару;

5) әгәр Россия Федерациясенең халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтyna китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат муниципаль вазыйфаны танымаган очракта, яклар аңа буйсынган зат булган мәнфәгатьләр конфликтyn булдырмау һәм (яисә) жайга салу чарапары.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата куллану, эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү) рәвешендә түләтүләр турында белешмәләр жирле үзидарә органы тарафыннан ярты жирлек кертелә, анда бу зат тиешле вазыйфаны биләгән, ышаныч югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылган затлар реестрына «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

XI бүлек ҘИРЛЕКНЕЦ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

74 статья. Ҙирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Ҙирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда (гражданнар жыененди) кабул ителгән хокукый актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлеге Уставта каралган жирлек башлыгының, жирлек башкарма комитетиниң һәм жирле үзидарәнең башка органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфа затларының хокукый актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда (гражданнар жыененди) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән каарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда (гражданнар жынында) кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирлек советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге жирлек уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә башкару өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган каарлар, жирлек башлыгын отставкага чыгару турында каар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча каар кабул итә. Жирлек Советы каарлары, жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган каарлар, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Жирлек башлыгы жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкарған очракта, жирлек башлыгының тавышы жирлек Советы каарларын кабул иткәндә жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

4. Жирлек башлыгы жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен яки жирлек башкарма комитетының әлеге статьяның 6 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча каарын һәм күрсәтмәсен үтәгән очракта, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча әлеге жирлек Уставында һәм жирлек Советы каарларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә, жирлек башлыгы жирлек Башкарма комитеты башлыгының вәкаләтләрен башкарған очракта, жирлек Советы каарын һәм күрсәтмәсен бастырып чыгара. Жирлек башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге жирлек Уставы компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча каарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

5. Жирлек Советы рәисе жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча каарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, жирлек Советы каарларына кул куя.

6. Жирлек башлыгы федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге жирлек Уставында, жирлек Советының норматив хокукий актларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча башкарма комитетын каарларын, шулай ук жирлек башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

7. Муниципаль хокукий актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, башка федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларына каршы килмәскә тиеш.

8. Муниципаль хокукий актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар житәкчеләре, жирлекнең жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар hәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

75 статья. Гражданнарың турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән каарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне жирлек халкы тарафыннан турыдан-туры жирле референдумда (гражданнар жыенында) белдерелгән гражданнарың турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән хәл ителә.

2. Эгәр жирлек халкын турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән каарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль хокукий актны кабул итү (бастырып чыгару) өстәмә таләп ителсә, компетенциясенә күрсәтелгән актны кабул итү керә торган жирлек Советы яисә жирлек башлыгы референдумда кабул ителгән каар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий актны әзерләү hәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданнарың турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән каарны гамәлгә ашыру өчен кирәклө муниципаль хокукий актны бастырып чыгару срогын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу өчен нигез булып тора.

76 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары hәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукий актларның төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары hәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәгә муниципаль хокукий актлар чыгаралар:

1) Жирлек Советы - жирлек Советы каарлары;

2) Жирлек башлыгы - жирлек башлыгының каарлары hәм күрсәтмәләре, жирлек Советы каарлары hәм күрсәтмәләре, жирлек башкарма комитеты каарлары hәм күрсәтмәләре.

2. Жирлек жирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукий актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр hәм боерыклар чыгара.

77 статья. Муниципаль хокукий актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукий актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарың инициатив төркемнәре, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге прокуроры, шулай ук аны алыш бару мәсьәләләре буенча контроль-хисап органы тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Муниципаль хокукий актлар проектларын керту тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге hәм формасы тиешенчә жирлек Советы Регламенты hәм жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Жирлеклэрнең эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен яңа таләпләр билгели торган яисә муниципаль норматив хокукий актларда элек каралган мәжбүри таләпләрне үзгәртә торган муниципаль хокукий актлары проектлары, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар, тиешле муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнгән тәртиптә жайга салу йогынтысы бәяләнергә мөмкин, мона түбәндәгеләр керми:

1) жирлек Советының жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, юкка чыгаручы норматив хокукий актлары проектлары;

2) жирлек Советының бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган норматив хокукий актлары проектлары.

3) гадәттән тыш хәлләр режимы гамәлдә булган чорда табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукий актлар проектларына.

4. Муниципаль норматив хокукий актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертугә этәрә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектларының һәм жирле бюджетларның нигезләнмәгән чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында уздырыла.

78 статья. Жирлек Советының хокукий актлары

1. Жирлек советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә башкару өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган каарлар, жирлек башлыгын отставкага чыгару туринда каар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав тарафыннан үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча каарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы каарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган каарлар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул итәлә.

3. Жирлек Советының жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм бетерүне, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан каарлары жирлек башлыгы инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына жирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә аларга жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы каарларына жирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алыш өч көн эчендә кул куя һәм әлеге Устав билгеләгән тәртиптә халыкка житкерелә.

79 статья. Жирлек башлыгының хокукий актлары

Жирлек башлыгы үзенең законнар, әлеге жирлек уставы, жирлек Советы каарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карап һәм күрсәтмәләр, шулай ук жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча каарлар һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр, шулай ук жирлек башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

Жирлек башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге жирлек Уставы компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара.

80 статья. Муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы каарлары, кануннар яисә карап белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек башлыгы кул куйган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Советының жирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы каарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукий актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан билгеләнмәгән булса, аларны имзалаған көннән үз көченә керә.

3. кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган, гамәлгә куючысы жирлек булган оешмаларның хокукий статусын билгели торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешуләр аларны рәсми бастырып чыгарганнын (халыкка житкергәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары: исеме, имза салу датасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен - шулай ук аны жирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукий актны имзалаған вазыйфаи затның исеме булырга тиеш.

5. Жирлек Советының жирлек бюджеты турындагы, хисап турындагы, аның үтәлеше турындагы, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турындагы каарлары, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы кабул иткән башка норматив хокукий актлар, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукий актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга имза салынган көннән алыш җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Шулай ук муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бириүне билгеләү турында, жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, жирлек башлыгын сайлау турында һәм аның урынбасарын сайлау турындагы

норматив булмаган хокукий актлар кануннар нигезендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукий актлар аларны чыгарган органнар яисә жирлек жирле үзидарәсенә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка житкергендә) муниципаль хокукий акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукий актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару очен жирлекнәң жирле үзидарә органнары «Интернет» чeltәре басмасы кулланыла.

9. Муниципаль хокукий актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукий акт текстын жирлекнәң торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны жирлек советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкының муниципаль хокукий акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- муниципаль хокукий актларны «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенәң рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru), Татарстан Республикасының рәсми хокукий мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» Россия Юстиция министрлыгы порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-minjust.ru>, «Интернет» чeltәре басмасы буларак теркәлү: 2018 елның 5 мартандагы ЭЛ № 77-24771).<http://pravo-minjust.ru>

10. Муниципаль норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алыш бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

81 статья. Муниципаль хокукий актларны бетерү һәм аларның гамәлдә булуын туктатып тору

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль хокукий актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы жирлекнәң жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәсенә вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - жирле үзидарә органнары яисә жирлек жирле үзидарәсенә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, аларның вәкаләтләренә муниципаль хокукий актны гамәлдән чыгару яки туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукий акт кабул иту (бастырып чыгару) кертелгән; шулай ук суд тарафыннан, шулай ук жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары

белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә, - Россия Федерациясе дәүләт хакимиите органнары тарафыннан бирелгән.

2. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукий актның гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органы яисә жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле биргән очракта кичекмәстән туктатылып тора. Кабул ителгән күрсәтмәне башкару турында жирлек башкарма комитеты яисә жирлек жирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн эчендә, ә жирлек Советы алар карап кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

3. Жирлек статусын билгеләү турында Татарстан Республикасының яңа законы үз көченә кергәнче гамәлдә булмаган жирлек статусын билгеләү турында Татарстан Республикасы законы карапы буенча тану суд карапы закон көченә кергәнче кабул ителгән жирлекнең муниципаль хокукий актларын суд тәртибендә гамәлгә яраксыз дип тану яисә әлеге муниципаль хокукий актларны юкка чыгару өчен нигез була алмый.

XII бүлек ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

82 статья. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисадый нигезен жирлекнең муниципаль милеге, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

83 статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Жирлек милкендә булырга мөмкин:

1) жирлек уставында билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарының аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) жирлек Советының норматив хокукий актлары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсе вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәклे мөлкәт;

5) 14 статьяның 3 һәм 4 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мәлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мәлкәт.

2. Жирлекнең әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мәлкәткә милек хокуку барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мәлкәт мәлкәтне үзгәртергә (мәлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртергә) яисә читләштерергә тиеш. Мондый мәлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

84 статья. Жирлекнең муниципаль мәлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, Россия Федерациисе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирлек жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә, жирлек исеменнән муниципаль мәлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары муниципаль мәлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациисе дәүләт хакимиите органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә дайми файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр кылышыра.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары Россия Федерациисе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мәлкәт реестрларын алыш баралар.

85 статья. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы каарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мәлкәтне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан керемнәр жирлек бюджетына керә.

86 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятыләре

1. Жирлек әлеге Устав билгеләгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзөргә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәkle хужалык жәмгыятыләре, шул исәптән муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирлекнең вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә қуючының, жирлекнен функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручи жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп күя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең житәкчеләрен вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлеге турында жирлек Уставында каралган тәртиптә хисапларны тыңдый

3. Жирлекнен жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия белән жавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә үтәүне тәэмим итәләр.

87 статья. Жирлекнен жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирлекнен жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төzelә.

XIII бүлек ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

88 статья. Жирлек бюджеты

1. Жирлекнен үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль хокукий акты формасында эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирлекнен жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл иту буенча жирлекнен жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юллана торган керемнәр һәм жирлекнен жирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмим иту өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым-аерым карала.

4. Жирлекнен жирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимиите органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнарына жирлек бюджетының үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

89 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс яғыннан һәм башкача тәэмим иту

1. «Россия Федерацииндә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициативалы проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмим иту чыганагы булып шәһәр жирлекнен тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс

белэн тээмин иту максатларында Татарстан Республикасы бюджетыннан инициатив түлэулэр һәм (яисә) бюджетара трансферлар күләмнәрен исәпкә алыш төзелә торган инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турындагы карап белэн каралган бюджет ассигнованиеләре тора.

2. Инициатив түлэулэр дигэндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә түләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчерелә торган гражданнарның, индивидуаль эшкуарларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түлэулэр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түлэуләрнең калган өлеше барлыкка килгән очракта, құрсәтелгән түлэулэр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Жирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түлэулэр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе шәһәр жирлеге Советы карапы белэн билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярий һәм (яисә) хезмәт катнашуы рәвешендә дә тээмин ителергә мөмкин.

90 статья. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшерү жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белэн билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек Советының жирлек бюджетын раслау турындагы карапы, аның үтәлеше турында еллык отчеты, жирлек бюджетын үтәү барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны құрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирлек бюджеты проекты өч елга төзелә һәм раслана (чираттагы финанс елы һәм план чоры).

4. Жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белэн тээмин иту максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән жирлекнең башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзу түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясендэ бюджет сэясэтен (бюджет сэясэтенэ талэплэр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесен Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезлэмэлэре;

Татарстан Республикасы Дэүлэт Советына Рэис юлламасы;
бюджет сэясэтенең төп юнэлешлэрे һәм салым сэясэтенең төп юнэлешлэре;
социаль-икътисадый үсеш фаразы;
озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы проекты);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгэн программалар проектларында).

7. Жирлек бюджеты турындагы каарда чираттагы финанс елына һәм план чорына «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетының төп характеристикалары булырга тиеш, аларга жирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләме, жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләме, жирлек бюджеты кытлыгы керә, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексында билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

8. Жирлек бюджеты турындагы каар белән тубәндәгеләр раслана:

- жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;
- жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

- чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләренә) йә чыгымнарының төрләре классификациясенең чираттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, муниципаль жирлек хокукий актында билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, максатчан статьялары, төркемнәре һәм төркемнәре (төркемнәре) буенча, чыгымнар төрләре классификациясенең чыгымнар төрләре классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре һәм бүлекчәләре буенча, чыгымнарының максатчан юнэлешләре төркемнәре һәм (яисә) буенча бюджет ассигнованиеләрен булу;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

- чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансферлар күләме;

- чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына жирлек бюджетын раслаган очракта, жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 процента күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елында жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 процента күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән

каралган жирлек бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча) расланган (жирлек бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча);

- чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;
- елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм ел саен килүче муниципаль эчке бурычның югары чиге
- план чорын, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның ин югары чиген курсәтеп;
- тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән жирлек бюджетының башка күрсәткечләре.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карап проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче ел план чорының параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Жирлек бюджеты турында карап проекты чираттагы финанс елына һәм план чорына расланган бюджет күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның планлаштырылган чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Жирлек бюджеты турындагы карап проекты белән бер үк вакытта чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек Советына тубәндәгеләр тапшырыла:

- чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;
- агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә якынча йомгаклар һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;
- жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-икътисадый үсеш фаразы;
- төп характеристикаларны фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарының гомуми күләме, чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең берләштерелгән бюджеты кытлыгы (профициты));
- жирлек бюджеты проектына анлатма;
- бюджетара трансферларны бүлүнен методикалары (методикалары проектлары) һәм исәпләре;
- муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның югары чиге, елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел артуыннан килүче (чираттагы финанс елы) торышы буенча;
- агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;
- Россия Федерациясе бюджет системаһы бюджетлары керемнәре чыганаклары реестрлары;
- башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турында карап проектына бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программада каралмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында карап кабул ителгән очракта, муниципаль программалар паспорты бирелә.

Бюджет турында карап проектында бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү күшымтасы булмаса, бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча

бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта бюджет турындагы карап проектына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Җирлекнең башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карап проектын әлеге елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча җирлек Советы каравына кертә.

13. Җирлек бюджеты турындагы карап проектын карау һәм җирлек Советының муниципаль норматив хокукий акты белән билгеләнгән раслау тәртибе бюджет турындагы каарның чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карап белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Җирлек бюджеты турындагы карап, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) җирлек бюджеты турындагы каарда башкасы каралмаган булса, 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм 31 декабрьгә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карап билгеләнгән тәртиптә имзаланганнын соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

15. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурычның дефициты, күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм федераль законнарың үтәлешен тәэмин итә.

16. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри туләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары вәкаләтләрен финанслауга җирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

91 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2014 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтияжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт курсәтүләр сатып алу жирлекнең жирле бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

92 статья. Жирлек гражданнының үзара салым акчалары

1. Гражданнының үзара салым акчалары дигэндә гражданнының жирле эһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган түләүләре аңлашыла. Гражданнының үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме муниципаль берәмлек составына керүче һәм жирлек составына керүче гражданнының гомуми санының (торак пунктның яисә аның территориясенең бер өлешенең) 30 процентыннан артмаган һәм түләүләр күләме киметелергә мөмкин булган аерым категорияләреннән тыш, муниципаль берәмлек (торак пунктның яисә аның территориясенең бер өлеше) халкы өчен абсолют зурлыкта тигез дип билгеләнә.

2. Әлеге статьяның 1 өлешенде курсәтелгән гражданнының бер тапкыр бирелә торган түләүләрен керту һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4.1 пунктында, гражданнынан жыенында каралган очракларда.

3. Жирле референдум гражданнының бер тапкыр түләнә торган түләүләрен жыю турында каары басылып чыкканнан соң, жирлек башкарма комитеты:

- гражданнының үзара салым акчаларын туплау өчен жирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия Банкы учреждениесендә маxsus счет ача;
- референдум каарында каралган эшләрне үтәүне оештыра һәм әлеге каарда каралган тәртиптә жирлек халкы алдында аларның үтәлеше турында хисап тата.

4. Гражданнының үзара салым акчалары жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

93 статья. Жирлекнең муниципаль алымалары

1. Жирлек муниципаль бурычларны, шул исәптән муниципаль қыйммәтле кәгазыләр чыгару юлы белән, Россия Федерациясе Бюджет кодексына һәм торак пунктның Жирлек уставына ярашлы рәвештә башкарырга хокуклы.

2. Жирлек исеменнән муниципаль алымаларны гамәлгә ашыру хокуки Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлекнең башкарма комитетына карый.

94 статья. Жирлекнең жирле бюджетын үтәү

1. Жирлекнең жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарының бирелгәнлеге нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте курсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алыш бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

95 статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык.

2. Жирлекнең бюджет хисабы бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Жирлек бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисап аны жирлек Советына тәкъдим иткәнче тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә бирүне үз эченә ала.

Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексының һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексының таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, жирлек Советының яисә жирлек Советының контроль-хисап органы тарафыннан жирлек Советының билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5. Жирлекнең башкарма комитеты аңа агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмычча бәяләмә әзерләү өчен жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә бер үк вакытта жирлекнең башкарма комитетына юллама белән финанс контроле органы тарафыннан бирелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елның 1 маеннан да соңга калмычча, жирлек башкарма комитеты хисап финанс елы өчен жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык отчетны жирлек Советына тапшыра, жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап финанс елы, башка бюджет хисабы проекты һәм Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар күшымтасы белән жирлек бюджетының үтәлеше турында жирлек Советының еллык хисабын тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яисә кире кагу турында карап кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап кире кагылган очракта, ул күрсәткечләрне дөрес чагылдырмау яисә тулысынча кире кагу фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокка кабат тапшыру өчен кайта.

9. Жирлек бюджетының үтәлеше турындагы карап, жирлек бюджетының керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасын күрсәтеп, жирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында хисап раслый.

Хисап финанс елында жирлек бюджетының үтәлеше турында жирлек Советы каарына аерым күшымталар белән түбәндәгә күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча бюджет керемнәре;

тиешле бюджет чыгымнарының ведомство структурасы буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары.

96 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мәнәсәбәтләрен, физик затларга жирлек бюджетыннан башка түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрне һәм йөкләмәләрне, шулай ук муниципаль контрактлар, бюджеттан акчалар бирү туринда шартнамәләр (килешүләр) шартларын үтәүне жайга сала торган хокукый актлар нигезләмәләрен үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңы финанс контроленә бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле жирлекнең контроль-хисап органының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мәнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле жирлекнең башкарма комитеты органнары булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Беренчел контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү процессында бюджет хокук базуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнен законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү нәтижәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIV БУЛЕК. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТУ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТУ

97 статья. Жирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, жирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү туриндагы каары проекты жирлек Советына жирлек жирлеке башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарының инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү туринда каары проектын әзерләү өчен жирлек Советы каары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары белгечләре, эксперtlар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек Советының жирлек Уставына үзгәрешләр кертү туринда каары проекты, жирлек Уставын кабул итү туриндагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Уставына үзгәрешләр кертү туринда каары проекты, күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән каары проекты

буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән, жирлек Советының курсәтелгән каары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибендә, шулай ук гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Жирлек уставына үзгәрешләр һәм ёстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук жирлек уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукий актларга туры китерү максатларында үзгәртүләр керту рәвешендә кертелгән очракта, гражданнарның анда фикер алышу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Жирлек уставы проекты буенча, жирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр керту турындагы каары буенча жирлек Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә ачык тыңлаулар уздырыла, Уставка үзгәрешләр бары тик жирле әһәмияттәге мәсьәләләр Уставында беркетелә торган мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында кертелә торган очраклардан тыш.

98 статья. Жирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр керту тәртибе

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында каар проектын карау жирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда жирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында каар проекты кабул ителгәннән соң, курсәтелгән проект жирлек башлыгы депутатларына, төзәтмәләр керту өчен хокук иҗат инициативасы хокукуна ия башка субъектларга жибәрелә.

3. Жирлек уставы, жирлек Советының Уставка үзгәрешләр керту турындагы каары күччелек тарафыннан жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике өлештә кабул ителә.

99 статья. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында каар

1. Жирлек уставы, жирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр керту турындагы каары, алар кабул ителгәннән соң, жирлек башлыгы федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендәгә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органына жибәрелә.

2. Жирлек уставы, жирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм ёстәмәләр керту турындагы каары, аларны дәүләт теркәвенә алганнын соң, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм, аларны рәсми бастырып чыгарганнын соң, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлекенең «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәгә рәсми сайтында (kamskoye-ustye.tatarstan.ru), Татарстан Республикасының рәсми хокукий мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru), «Россия Федерациясе Юстиция

министрлыгының «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-minjust.ru>, «Интернет» чөлтәре басмалары буларак теркәлү: 2018 елның 5 мартандагы ЭЛ № ФС77-72471 Жирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставы, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр керту хакында белешмәләрне керту турында хәбәрнамә көргөн көннән алыш жиде көн эчендә жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләренең, вәкаләтләренең срокы, тәртибенең үзгәруеннән тыш) күрсәтелгән үзгәрешләрне һәм муниципаль берәмлек уставына өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

Жирлек Советы депутатларының санын арттыра яисә киметә торган үзгәрешләр, жирлек халкының саны артуга яисә кимүенә бәйле рәвештә, күрсәтелгән үзгәрешләр керту турында муниципаль норматив хокукий акт кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукий акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) жирлек Советы (гражданнар жыены) каары белән жирлек башлыгы кул куйган, жирлек Советы (гражданнар жыены) рәисе вәкаләтләрен башкаручы;

2) Совет (гражданнар жыены) кабул иткән һәм жирлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукий акт. Бу очракта әлеге хокукий актта Совет (гражданнар жыены) каарының аны кабул итү турындагы реквизитлары күрсәтелә. Жирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр Советның (гражданнар жыенының) күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) нормаларын керту рәхсәт итлеми.

5. Жирлек Уставына кертелгән һәм жирлекнән контроль органын булдыруны күздә тоткан үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяның 2 пунктында каралган тәртиптә үз көченә керә.

6. Жирлек уставын федераль канунга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, жирлек уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү чоры тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт проектын гавами тыңлауларда рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм фикер алышу кирәклеген, аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, жирлек Советы утырышларының чиратлылыгын, мондый муниципаль

хокукий актны дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

7. Жирлек уставын яңа редакциядә жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт белән кую рөхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа уставы кабул ителә, ә жирлекнең элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актлар жирлекнең яңа уставы үз көченә көргөн көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.